

MIHUS^{NR}

Noorsootöö muutuv maailmas

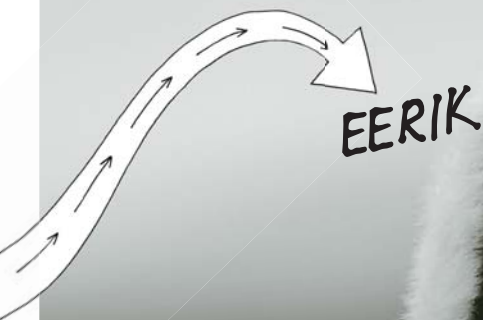
Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta 2011

Eesti tuleviku heaks

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

EERIK

**NOORTE
VABATAHTLIK
TEGEVUS**
ja
ETTEVÖTLIKKUS

2011. aasta esimese MIHUSE eesmärk on juhatada ka noortevaldkonnas sisse Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta. Vabatahtlikule tegevusele tähelepanu pööramine noorsootöös ja selle arengute toetamine on eelkõige oluline seetõttu, et see on tegevus, mis tugevdab oluliselt ühiskonna sidusust ja aitab noortel kasvada ning areneda oma sotsiaalset närvi proovile pannes. Oma panuse annab see ka teistele arengutele ühiskonnas, kuna noored, kes on saanud vabatahtlikust tegevusest positiivse kogemuse, on tulevikus täiskasvanud, kes tõenäoliselt kaasavad oma töödessa ja tegevustesse vabatahtlikke ning samas jätkavad ka ise vabatahtlikuna ühiskonda panustamist. Vabatahtlik tegevus on sageli just selline algatus, mis toob esmalt kaasa muutuse isiklikul tasandil ja seejärel arusaamise, et mõju on laiem ja võimaldab omal moel maailma muuta.

Vabatahtliku tegevuse kõrval käsitleb seekordne MIHUS ka noorte ettevõtlikkuse teemat. Oma mõtete tegudeks muutmine tähendabki ettevõtlikkust, mis võib väljenduda nii vabatahtliku tegevusena, ettevõtlusena kui ka sotsiaalse ettevõtlusena. Igas noores on ettevõtlikkus olemas ja noorsootööl on oma meetodite ja keskkonnaga võimalik toetada selle arenemist ja esiletulemist. Inimarengu aruanne 2009 ütleb, et lihtsustatud arusaam, et sündivus on inimvara piisavuse võti, on asendumas adekvaatsema käsitlusega rahvusliku inimvara kvaliteedist ja selle seosest ühiskonna institutsionaalse korralduse toetava või pärssiva mõjuga, sellest, kuidas iga inimese eneseteostus sõltub päritud teguritest või on soodsa või ebasoodsa sotsiaalse, kultuurilise, poliitilise, majandusliku või loodusliku keskkonna kujundatud. Mida arenenum on ühiskond, seda olulisem on inimeste võimalus oma keskkonna kujundamisel ise kaasa rääkida. Ettevõtliku ellusuhtumise kujundamine tähendab, et areneb soov ning võime hoolida ja ümbritsevat märgata ning valmidus tegutseda selleks, et luua ja toetada ühiskonna üldist positiivset arengut. Ettevõtlikkus on otseselt seotud algatusvõime kujunemisega ning sellega, et inimene ise tegutseb muutuste nimel. Artur Taevere julgustab oma artiklis seadma meie ühiskonna visiooniks, et tuleviku Eestis elab poolteist miljonit haritud ja ettevõtlikku inimest. Kas selle eesmärgi saavutamisel on ka noorsootööl mingi roll?

Noorsootöö peab andma noortele võimaluse oma sisemisele sunnile rakendus leida, nagu toob seekordses numbris välja Roy Strider. Samuti tuleb luua võimalusi neile, kellel seda soovi veel tekkinud ei ole. Noorsootöötaja ülesanne ei ole olla olemas sel hetkel kui algatus juba välja paistab, vaid luua keskkond, kus ka neil, kellel see puudub, tekib julgus ja kogemus. Vabatahtliku tegevuse mõjust noortele ja sellest, kuidas selle tekkimist esile tuua, arutab oma artiklis Kristi Jüristo. Ära ei tohi unustada ka isikliku eeskuju mõjuvõimu – seega nendel, kes pole ise vabatahtlikku tegevust proovinud, tasub ka see samm järgmisel aastal ette võtta.

MIHUSE 6. numbri sissejuhatuse esimesed read said kirja rahvusvahelisel vabatahtlike päeval, 5. detsembril, mil Eestis toimus ka igaaastane üleriigiline vabatahtlike tunnustamine. Vabariigi president ja tunnustamisürituse patroon Toomas Hendrik Ilves on väärtustanud vabatahtlike panust, öeldes: "Eesti vabatahtlike tegevus aitab meil seista vastu üksijäetusele, ükskõiksusele ja minnalaskmisele. Meie ümber toimuv peab ju puudutama meid kõiki, see on meie kõigi hool ja mure." Hea on märgata tunnustatute hulgas nii noori kui ka neid, kes oma vabatahtliku panuse noortele suunavad – palju õnne teile! Esmapiigul tundub, et noortevaldkonnas on vabatahtliku tegevusega hästi – seda nii tehakse kui ka tunnustatakse. Olemas on noored ja noortega töötavad inimesed, kes vabatahtlikku tööd teevad ja selle väärtust mõistavad. Olemas on noorsootöötajad, kes oma töösse vabatahtlikke kaasavad. Mitmed teiste valdkondade organisatsioonid ja asutused on avatud noortele vabatahtlikele. Riigi tasandil toimuvad arengud, mis eri valdkondades tehtavat tööd toetavad.

Kuivõrd aga teadvustatakse vabatahtlikku tegevust ühe olulise mitteformaalse õppimise vormina noorsootöös? Kas kõik noored, kes soovivad või võiks soovida vabatahtlikku tööd teha, leiavad vajaliku informatsiooni, toetuse ja võimaluse osaleda? Praeguste uuringute kohaselt on 21% noortest teinud vabatahtlikku tööd. Kindlasti on aga noorte hulgas veelgi enam neid, kelles on sisemist põlemist, et oma aega ja energiat panustada. Kuigi sageli saab vabatahtlik töö alguse noore enda ettevõtlikkusest ja mõistagi va-

bast tahtest, on oluline, et valdkonna poolt oleks tagatud süsteem ja struktuur, mis julgustaks rohkemaid noori leidma teed vabatahtliku tegevuseni. Eestis hetkel väljaarene- nud ning koordineeritud noorte vabatahtlikku tegevust toetavat süsteemi ei ole ja seega on kõik sellele eesmärgile suunatud algatused äärmiselt teretunud ja vajalikud. Eri- ti on puudus ettevõtmistest, mis koordineeriks ja toetaks noorte kohalikul või riiklikul tasandil tehtavat vabataht- likku tööd. Järgmine aasta on hea võimalus uutele algatus- tele ja arengutele! Soovin teile esialgu head lugemist, uute mõtete kogumiseks ja seejärel julget pealehakkamist.

Head vabatahtlikku tegevuse aastat!

Marit Kannelmäe-Geerts

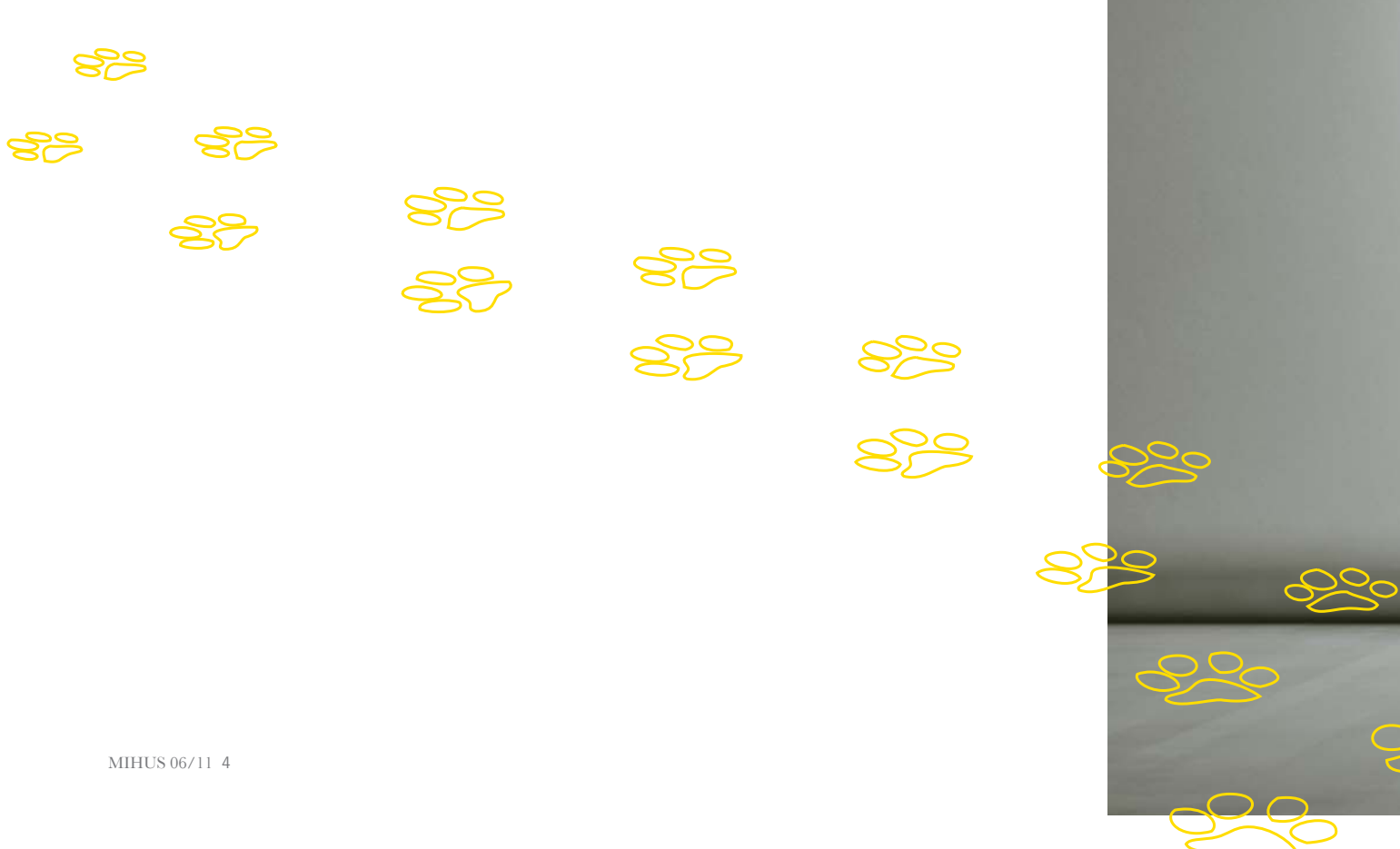
ESF programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“
õppematerjalide arendamise koordinaator
Marit.kannelmae-geerts@archimedes.ee

- 4 **President Ilves** –
Aitäh kõikidele vabatahtlikele! Siiralt ja südamest
- 6 **Artur Taevere** –
Poolteist miljonit haritud ja ettevõtlikku inimest
- 9 **Jon Ender** –
Mis asi on vabatahtlik tegevus, mis on sellel pistmist noorsootööga ja kuidas vabatahtlikke motiveerida?
- 13 **Kristi Jüristo** –
Noorte vabatahtlik tegevus – aeg tõsta panuseid?!
- 17 Kommentaar **Kairi Püss**
- 18 **Roy Strider** –
Vabal tahtel, sunniviisil
- 21 Kommentaar **Kairi Birk**
- 22 **Kadri Tammejuur** –
Elu on seiklus?!
- 23 **Marion Selgall** –
Vahel on vaja minna
- 24 **Kati Plukki ja Arne Akki**
Vabatahtliku tegevuse olulisusest noortevaldkonnas
- 27 **Tuulike Mänd** –
Vabatahtlike värvast
- 28 **Karmen Saul**
GLEN projektid
- 29 MTÜ Noortevahetuse arengu ühing EstYes
- 30 **Piret Ehavald**
Tallinn 2011 vabatahtlikud
- 31 **Maarja Toots**
Noortefond julgustab noori osalema ja kaasa rääkima
- 32 SINA programm
MTÜ SENT
- 33 Programm Euroopa Noored võimalused
- 34 **Darja Saar**
Ettevõtlikkuse arenguprogramm ENTRUM
- 35 **Heidi Paabot** –
Isiklik arvamus vabatahtlikust tööst
- 36 Noortemonitor 2009 –
Noorte hoiakud ettevõtluse suhtes
- 37 **Aveli Ainsalu** –
Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta 2011

Aitäh kõikidele vabatahtlikele! Siiralt ja südamest.

Riigipea **Toomas Hendrik Ilves** on Eesti vabatahtlike tunnustamisürituse patroon

Hiljaaegu jäi mulle Tartu Postimehes silma artikkel gümnaasistist Oliivia Naritsast, kes lõpuklassi pingeliste õpingute kõrval viib läbi lastele ja noortele aidsiteemalisi koolitusi, tegeleb lastekodulastega ning korraldab vähekindlustatud lastele laagreid.

Me peaksime nägema Oliivias eeskuju mitte ainult noortele vaid ka vanadele ja leidma ise peeglist vaadates vastuse küsimusele: aga mida olen mina vabatahtlikult, tasuta, muude oluliste toimetuste kõrvalt teiste heaks teinud? Kuidas olen aidanud kahandada paljukirjutud võõrandumist ja anonüümsust, kas olen vaadanud enda ümber piisavalt lahtiste silmadega märkamaks abivajavat last, noort või vana?

See pole vaid majanduslikult kehvemate aegade küsimus. Kunagi pole nii, et kõigil on hästi. Vaesust ja tõrjutust jagub ka maailma aineliselt kõige rikkamatesse ühiskondadesse, kus küsimus polegi enam mitte niivõrd rahas, vaid tähelepanus ja meie kõige piiratumas ressursis – ajas.

Kõikjal heaolumaailmas peetakse vabatahtlikuna töötamist karjääri lahutamatuks osaks. Nagu haridust tõendav dokument või kaitseväeteenistuse läbimise kinnitus, avab vabatahtlikuna töötamise panus noort, oma karjääri alguses seisvat inimest tema tulevasele tööandjale. See on ühtaegu tõend südameheaduse ja aja targa planeerimise kohta. Ma ei näe ühtki põhjust, miks see ei peaks varsti olema samamoodi ka Eestis.

Me peaksime kõik vabatahtlikku tegevust tunnustama ja sellele kaasa aitama. Ja koos sellega eriliselt hindama eestvedajaid, noorte nõustajaid ja aitajaid. Nende töö, omakasu asemel ühishuvi rõhutamine, hoolivus ja mõistmine aitab Eestil kasvada ja kesta, Eestit suuremaks teha.

Olen ise pidevalt nii koolitundides kui mujalgi rõhutanud, et eesti noored peavad julgelt sõna võtma, mitte nõustuma vaikides valmislahendustega. Vabatahtlik töö ongi kodanikuna sõna võtmine. Julgustagem seda! See kestab kauem ja kõlab kaugemale kui kõne kooli lõpuaktusel või arvamyslugu päevalehes. See võib olla töö lastekodus või varjupaigas kellegi elu paremaks tehes. Ka see on sõnakus, see on sõnakus mittehoolimise ja ükskõiksuse vastu. Sõnakus, mis väljendub tegudes. Sõnakus, mis teeb head.

Seega - mida rohkem pealehakkamist, julgust ja vabatahtlikkust, seda parem on me ühine elu, meie ühine Eesti.

Poolteistmiljonit haritud

Heateo Sihtasutuse endine juht, nüüd rahvusvahelises haridusorganisatsioonis Teach For All töötav Artur Taevere usub, et tuleviku Eestis elab poolteist miljonit haritud ja ettevõtlikku inimest. Mida saad sina teha, et see tulevikuvision teostuks?

Sadakond aastat tagasi võisime unistada, et iga eesti laps õpiks korralikult lugema ja kirjutama. Minu vana-vana-ema Emilie sündis aastal 1902. Ta elas Jõhvi külje all Pargitagusel peaaegu saja-aastaseks, ainult paar kuud jäi puudu. Ta oli elu lõpuni rõõmus, terve, vapper ja tark naine, kuigi ta oli koolis käinud vaid neli talve. Siiski, vaatamata kasinatele õpiaastatele, armastas ta väga lugeda, kirjutas eesti keeles peaaegu veatult, valdas vene keelt ja sai hakkama ka saksa keelega.

Mäletan, kuidas ta mõnikord rääkis oma kooliajast. Tsariaegses koolis toimus õppetöö vene keeles, ka vahetunni ajal, kui jalutati koridoris käest kinni, tuli omavahel suhelda vene keeles. Karistusvahendiks oli nõoriga kaelas käiv must tahvlike – kes tabati eesti keelt rääkimas, sellele riputati tahvlike kaela. Tema pidi siis järgmist „ohvrit“ otsima. Kui ta tabas kellegi eesti keelt rääkimas, siis võis tahvlike oma kaelast selle uue „üleastuja“ kaela riputada. Kelle kaelas tahvlike koolipäeva lõppedes oli, see jäeti pärast tunde.

Saja aastaga on palju muutunud. Mõne päeva eest käisin Londonis Eesti saatkonnas kohtumisel, kuhu olid kutsutud Noore Õpetlaste stipendiumiprogrammi kaudu toetust saanud tudengid ja nende toetajad. Stanislav on üks stipendiaatidest, kellega sattusin juttu rääkima. 2009. aasta kevadel lõpetas ta Narva Humanitaargümnaasiumi. Mõeldunud sügisel asus ta õppima füüsikat Oxfordi ülikoolis. Esimese õppeaasta lõpetas ta kiitusega! Kolme aasta pärast peaks Stanislavil olema käes Oxfordi magistriraad (kui tal õnnestub oma õpinguid jätkuvalt finantseerida).

Unistused on muutunud. Täna võime unistada, et iga eesti lapsel oleks võimalus pääseda Oxfordi õppima. Oxford on mõistagi vaid näide, mõte on selles, et iga lapsel – olgu ta sündinud linnas või maal – on võimalus omandada väga hea haridus. Tal on võimalus oma loomulike andeid maksimaalselt arendada – olgu selleks alaks loodusteadused või laulmine, õigusteadus või ökoloogia, kirjakunst või klaverimäng. Ta ei pea tingimata minema Oxfordi õppima, aga ta julgeb suurelt unistada. Tal on initsiatiivi ja pealehakkamist, et ennast arendada ja oma võimalustest kinni haarata.

Meie ühiskonna visioon võiks olla, et tuleviku Eestis elab poolteist miljonit haritud ja ettevõtlikku inimest.

Ma usun, et see visioon on mitte ainult võimalik (sellest pikemalt allpool), vaid ka vajalik. Pisikesi riigina ida ja lääne piiri peal peame investeerima oma inimestesse, see on meie võimalus ellu jääda ja edukaks saada. Meid on nii

vähe, et me ei tohiks mitte ühtegi inimest kaotsi lasta!

Tänapäeva maailm muutub üha keerulisemaks, kus probleemid on omavahel põimunud. Me ei tule niimoodi toime, et vaid väike arv ühiskonna liidreid – poliitikuid, ettevõtjaid ja ametnikke – teeb otsuseid ja lahendab probleeme. Haridus, tervishoid, sotsiaalhoolekanne, turvalisus, keskkonnakaitse – neis ja teistes valdkondades ei ole võimalik probleeme lahendada ainult tsentraalselt, ministeeriumist määrusi välja saates. Neid küsimusi on vaja lahendada erinevatel tasemetel, alates presidendist kuni kohalike kodanikeühendusteni. Järjest enamates ametites, nii rohujuure tasandil kui ka tippjuhtide ametikohtadel, on vaja loovust ja algatusvõimet ning oskust probleeme lahendada.

Visioon, et Eestis elab poolteist miljonit haritud ja ettevõtlikku inimest, ei tähenda, et pooled elanikest on professorid ja ülejäänud ettevõtjad. Selline tulevik ei oleks kuigi ihaldusväärne. Oluline on see, et iga lapsel on võimalus omandada väga hea haridus ja iga noorel on ettevõtlikkust oma võimalustest kinni haarata. Ettevõtlikkus ei ole kaasa sündinud anne; see on oskus ja tahtmine näha võimalusi ning keskenduda mitte probleemile, vaid võimalikele lahendustele. Selliseid hakkajaid inimesi on meil väga vaja – mitte sadat või tuhandet inimest, vaid iga eesti inimene võiks olla hästi haritud ja initsiatiivikas.

Kuidas igast lapsest geenius üles leida?

Kuigi rahvusvahelises võrdpildis ei ole Eesti haridussüsteem sugugi halvas seisus, on meil sellegipoolest pikk tee minna, et jõuda ülalkirjeldatud tulevikuvisioni teostamiseni. Iga pikk teekond algab esimesest sammust. Kõik algab lihtsast uskumusest, et *igas lapses peitub geenius*. Sir Ken Robinsonil on selle kohta hea lugu, millest ta kirjutab oma raamatus „The Element“ ja räägib oma kuulsas TEDi loengus. Lugu leiab aset koolis joonistustunnis. Tagumises reas istub pisike tüdruk ja joonistab keskendunult. Õpetaja on sellest üllatunud, sest tol tüdrukul on tunnis sageli keskendumisega raskusi. Mõne aja pärast läheb õpetaja teda vaatama. „Mida sa joonistad?“ küsib õpetaja. Paberilt pilku tõstmata vastab tüdruk: „Ma joonistan jumalat.“ Õpetaja on imestunud. „Aga keegi ju ei tea, milline jumal välja näeb!“ „Kohe saavad teada!“ vastab tüdruk ilma kõhklemata.

Lapsed on loovad ja enesekindlad. Nad ei muretse selle pärast, et keegi pole varem jumalat joonistanud. Nad ei karda eksida. Isegi kui nad ei tea vastust või lahendust, siis leiavad nad ikka mingi väljapääsu.

Kui me mõtleme, kuidas jõuda selleni, et Eestis elab poolteist miljonit haritud ja ettevõtlikku inimest, siis mõttes on lahendus väga lihtne. Me peame looma sobivad tingimused iga lapse annete avastamiseks ja igakülgeks arendamiseks.

jaettevõtlikku inimest

Aga millised on need vajalikud tingimused, et igas lapses peituvat geenist üles leida ja arendada?

Esiteks, tarkust ei tohiks samastada edukusega riigieksamitel. Baasteadmised põhiainetes, nagu emakeel ja matemaatika, on mõistagi olulised, kuid edukus neis ainetes ei ole iseenesest kõige tähtsam andekuse mõõdupuu. Kujutame ette Arvo Pärdi matemaatika või kehalise kasvatused õpetajat temaga kärkimas, et miks sa, Arvo, ei suuda kaugemale hüpata või kuidas sa neist logaritmidest üldse aru ei saa? Selleks, et olla geniaalne helilooja, ei pea ühtlasi olema geniaalne kergejõustiklane või matemaatik. (Kuigi ma ei tea, võib-olla oli Arvo Pärt ka kiire jooksja ja tubli arvutaja.)

Mul on hästi mees, kuidas üks mu koolivend, minust aasta võrra noorem poiss, oli uskumatult andekas muusik. Ta mängis filigraanselt klaverit, trombooni ja veel mitut pilli. Kui me käisime poistekooris, ilmselt võisime siis olla kolmandas või neljandas klassis, olid õpetajal ükskord noodid koju jäänud. Andres kutsuti klaveri juurde ja ta saatis terve tunni meid klaveril, mälu ja kuulmise järgi. Ma mäletan ka seda, et kuigi muusikas oli ta tohutult andekas, olid kirjanduse ja matemaatika õpetajad temaga sageli rahulolematud, sest ta ei olnud neis ainetes „piisavalt tark“. Täna mängib ta professionaalse muusikuna ERSO orkestris. Iga kord, kui ma olen sattunud televiisorist ERSO kontserti vaatama, siis ma loodan, et meie kirjandus- ja matemaatikaõpetajad vaatavad samal ajal seda saadet. Geniaalne tromboonimängija ei ole selle pärast halvem inimene, et ta ei ole ühtlasi geniaalne matemaatik või kirjanik.

Teiseks, õpetaja, noorsootõtaja või lihtsalt lapsevanemana tasub eelkõige keskenduda lapse või noore tugevustele – kõigele sellele, mida ta teeb hästi ja rõõmuga – selle asemel, et keskenduda liigselt tema nõrkustele, kõigele sellele, mida ta nii hästi ei oska.

Umbes aasta eest kohtusin ma ühe iirlannaga, kes rääkis meeldejäáva loo. Tema nimi on Careoline Casey. Lapsepõlves oli ta unistuseks saada motosõitjaks. Kui ta sai 18. aastaseks, siis läks ta endale mootorratta juhiluba tegema. Arstlikus kontrollis selgus, et talle ei anta auto ega mootorratta juhtimisõigust. Põhjus oli väga lihtne: ta silmanägemine oli halb ja nagu selgus, jäi järjest halvemaks. Oli ainult aja küsimus, millal ta jääb praktiliselt pimedaks. Loo teeb eriliseks see, et tema vanemad olid olnud juba aastaid oma tütre haigusest teadlikud. Nad olid otsustanud Caroline'ile sellest mitte rääkida. Selle asemel, et hakata liiga palju mõtlema asjadele, mida ta teha ei saa või ei suuda, soovisid vanemad keskenduda kõigile neile tugevustele, millelega ta saab suurepäraselt hakkama. Ning see läbi oli tal aastate jooksul välja kujunenud väga positiivne ellusuhtumine, keskendudes oma tugevustele ja kõigele positiivsele. Pärast seda, kui ta sai arstidelt teada pörutava uudise, läbis ta edukalt ülikooli ning seejärel töötas aastaid konsultandina ühes rahvusvahelises ettevõttes. Nüüd

on temast saanud inspireeriv sotsiaalne ettevõtja, kes on Iirimaal algatanud *Ability Awards* auhinna programmi. Need auhinnad on tunnustuseks ettevõtetele, kes pakuvad tööd erivajadustega inimestele ning seeläbi annavad neile võimaluse elada täisväärtuslikku elu. Caroline ise on säilitanud nakatavalt positiivse ellusuhtumise, kuigi ta suudab näha vaid poole meetri kaugusele.

Kuulates Caroline'i, jään ma mõtlema, et igatüüpi meist on omad tugevused ja nõrkused. Sageli me muretseme selle pärast, mida me ei oska nii hästi kui tahaksime. Tegelikult peaksime keskenduma kõigele sellele, mida me oskame ja neid andeid-oskusi edasi arendama.

Kolmandaks, ma soovin veelkord tagasi tulla selle juurde, et tõepoolest igas lapses peitub geenius. Meie kui õpetajate, noorsootõtajate ja lapsevanemate roll on aidata igal lapsel oma andeid avastada ning nende arengut igal moel toetada. Nagu Sir Ken Robinson kirjutab, toob „oma elemendi“ avastamine inimese ellu täieliku muutuse. Meie ülesanne on aidata igal lapsel ja noorel leida see tegevus, mida ta kirelikult naudib, kus tal on eeldusi saada väga heaks ning millega ta saab ühtlasi end edaspidi ära elatada. Ma ei arva, et see on lihtne ülesanne. Omaenda kogemuse põhjal tean öelda, et alates keskkooli algusest kulus üle seitsme aasta, mille jooksul proovisin mitut üsna erinevat ametit, enne kui leidsin tegevuse, mis mulle sobis ja mis mind tõeliselt tiivustas. Vahepeal jõudsin olla spordi-reporter, telereklaamide autor, finantskonsultatsiooni ettevõttes praktikant, kuni lõpuks jõudsin äratundmiseni, mida ma tegelikult teha tahan. Töö Heateo Sihtasutuses oli minu jaoks tõeliselt inspireeriv ja tähendusrikas, sest sain praktilisel moel kaasa aidata algatustele, mis muudavad Eesti ühiskonda paremaks.

Oma elemendi avastamine ei ole kindlasti lihtne, aga samas on see vältimatu selleks, et inimesel tekiks motivatsioon end võimalikult palju arendada ja endast parimat anda. Tasub proovida erinevaid tegevusi ja eluallasid niikaua, kuni leiad selle, mis sul silma särada paneb. Kui ikka lapsele meeldib flööti mängida, siis ei ole mõtet käsikida tal jalgpalli mängida (või vastupidi). Mis ei tähenda seda, et iga inimene peaks tegelema ainult nende asjadega, mis on talle meeldivad. Enamasti on igas töös selliseid aspekte, mis ei ole meeldivad ja mis tuleb lihtsalt ära teha. Kuid, uskuge mind, olles oma elemendi leidnud, hakkavad ka muud tööd ja tegemised paremini laabuma.

Kuidas aidata noorel jõuda unistuste teostumiseni?

Oma elemendi leidmine on vajalik selleks, et inimesel sädeleks tuluke silmis ja tekiks tahtmine pingutada. Aidata igal lapsel oma elementi leida on oluline samm selle poole, et tuleviku Eestis elab poolteist miljonit inimest, kellel on motivatsioon end harida ja arendada. Selleks, et mingis valdkonnas väga heaks saada, ei piisa aga ainult säravatest silmadest.

Paar kuud tagasi kuulsin ühelt oma kolleegilt vapustavat lugu. Mu kolleegi nimi on Steven Farr ja tema töö on uurida, mis eristab suurepäraseid õpetajaid headest ja keskpärastest. Ta oli hiljuti külastanud õpetajaid ühes algkoolis ja näinud seal tõeliselt omapäraselt vaatepilti. Kogu tegevus selles klassis toimus nii kiiresti, et jäi mulje nagu oleks keegi videopilti kiirluubis edasi kerinud. Kui õpetaja jagas laiali uusi ülesannetelehti, siis need liikusid väga kiiresti igasse klassi nurka ja kõik õpilased asusid kohe ülesandeid lahendama. Kui mu kolleeg küsis ühelt õpilaselt, et mida nad parasjagu õpivad, siis vastas too: "Vabandust, kas te saaksite seda mu käest vahetunnis küsida, mul on praegu kiire." Pärast tunni lõppu püüdis Steven õpetajalt teada saada, millega ta on selle saavutanud, et kõik õpilased on niivõrd õppimisele pühendunud. Õpetaja selgitas, et tegelikult on asi väga lihtne. "Kui nad alguses minu juurde tundi tulid, olid nad veendunud, et on olemas kahte sorti lapsi – on targad lapsed ja on rumalad lapsed. Nad uskusid, et nemad on rumalad lapsed, sest kodus ja koolis oli neile seda pidevalt korratud. Minu tunnis nad nägid, et kui nad pingutavad ja teevad kõvasti tööd, siis nad saavad targaks. Ja mida rohkem nad pingutavad, seda targemaks nad saavad." (Sarnaseid lugusid leiab Steven Farri hiljuti ilmunud raamatust „Teaching As Leadership“.)

Ma mäletan oma kooliajast, kui paljud meie kooli õpetajad olid pähe võtnud selle, et õpilasi tuleb motiveerida hirmuga. Nad arvasid, et kui nad meile seitsmendas ja kaheksandas klassis pidevalt kordavad, kui rumalad me oleme ja et meil ei ole mingit lootust keskkooli pääseda, siis see paneb meid rohkem pingutama. Eks me kartsimegi ja küllap pingutasime ka. Selline lähenemine aga tekitas tohutut vastuseisu nii kooli kui ka õpetajate suhtes. Palju nutikam on õpilast tema pingutuste ja edusammude eest kiita – see tiivustab palju rohkem edasi pingutama.

Teine lugu veel, sarnasel teemal. Üks mu hea tuttav töötab õpetajana Berliini äärelinnas, kus enamik tema õpilastest on türklasted. Tal on raske oma õpilasi motiveerida, aga eriti keeruline lugu oli ühe poisiga. Ta lihtsalt ei teinud kunagi tunnis tööd kaasa. Sellel poisil olid tähelepanuraskused ja tal puudus igasugune huvi õppimise vastu. Kuni ühel päeval avastas mu tuttav õpetaja selle konksu, millega tal õnnestus poissi motiveerida. Nimelt, õpetaja pakkus talle sellist kokkulepet: kui poiss oskab ühel järgmistest tunnikontrollidest vähemalt pooltele küsimustele õigesti vastata, siis saadab ta koju isale kirja, et poissi kiita. Sellisel pakkumisel oli suur mõju! Varasemalt oli õpetajate ja poisi vanemate suhtlus piirdunud erinevate õppimis- ja käitumisprobleemide lahkamisega. Teadmine, et ta saab oma isa ees kiita, mõjus poisile tiivustavalt. Saabuski päev, kui poiss sai pooled küsimused õigesti vastatud ja õpetaja saatis koju kirja! Isa oli õnnelik, poiss oli õnnelik, õpetaja oli õnnelik!

Julgustamine, üheskoos pingutamine ja raskuste ületamine – see kõik annab lapsele-noorele eneseusku ning toidab tema tahtmist pingutada, ennast arendada. See annab talle teadmise, et *kõik on võimalik*. Niimoodi on võimalik igas lapses geenius üles leida ning toetada tema kujunemist haritud ja ettevõtlikuks inimeseks.

Artur Taevere

Heateo Sihtasutuse endine juht

Töötab hetkel rahvusvahelises haridusorganisatsioonis Teach For All

Igäüks, kes pingutab, saab targaks.

Aita igäihel „oma element“ leida.

Leia see, mis just teda motiveerib. (Näiteks kiri isale!)

Keskendu tugevustele, mitte nõrkustele.

Ara unusta, et igas lapses peitub geenius.

MARI

Mis asi on vabatahtlik tegevus?

Mis on sellel pistmist noorsootööga?

Ja kuidas vabatahtlikke motiveerida?

Jon Ender

Vabatahtliku Tegevuse
Arenduskeskuse nõukoja esimees
Kodanikuühiskonna analüütik

Vabatahtlikes peitub väga suur potentsiaal. Nad on sisemiselt motiveeritud mingisuguse teema või tegevuse suhtes, nad on valmis pühendama oma väärtuslikku aega ja energiat. Vabatahtlikke koordineerivate inimeste jaoks on siinkohal oluline leida üles inimeste motiivid, pakkuda nende ajendite rahuldamiseks soodsat keskkonda, kohelda vabatahtlikke organisatsiooni lahutamatu ja tähtsa osana ning hoolitseda selle eest, et neil oleksid palgaliste töötajatega sarnased tingimused. Vabatahtliku tegevus peab talle pakkuma suurt rahulolu, sest tal on alati võimalik valida alternatiivseid tegevusi, mis on seotud pere, kooli, töö, hobide või sõpradega. Käesolev artikkel püüab anda võimalikult praktilisi vihjeid, millele on oluline tähelepanu pöörata, et vabatahtlikud oleksid kõrgelt motiveeritud ja tunneks ennast organisatsiooni tähtsa osana. Lisaks kirjeldab artikkel vabatahtliku tegevuse seost noorsootööga, vabatahtliku tegevuse levikut ja rolli. Umbes pooles ulatuses on siin kasutatud varasemaid Eestis tehtud uuringuid ja pooles ulatuses vabatahtlike juhtimise alast kirjandust Austraaliast ja USAst.

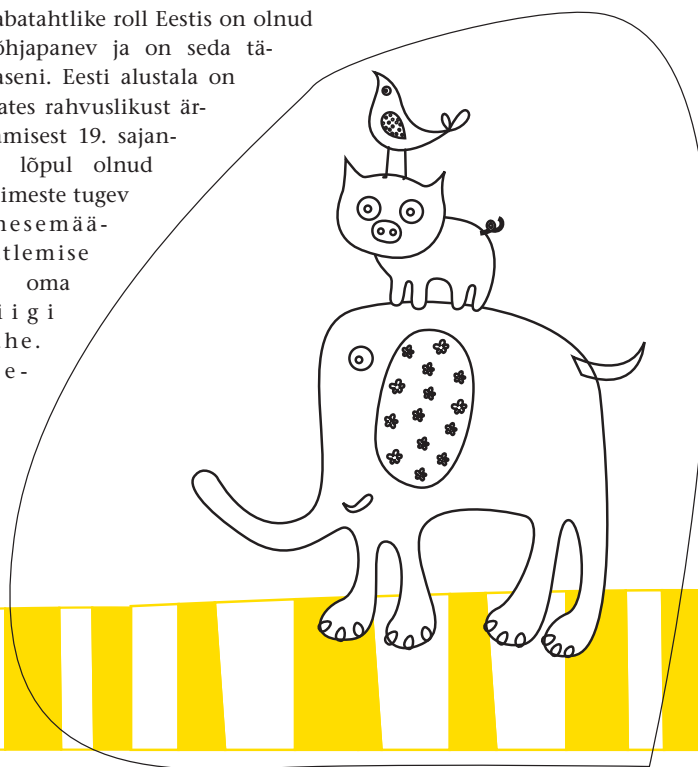
Noorsootöö pakub noortele võimalusi, kogemusi ja väljakutseid, mida nad muudu ei kohtaks ja see täiendab formaalhariduse õpiprotsessi. Pakkudes positiivseid võimalusi saab teadlikult aidata noortel inimestel arendada oma teadmisi ja oskusi, mis tõstavad nende heaolu hilisemas elus. Noorsootööga saab arendada kodanikuaktiivsust, vabatahtlikku tegevust, enesehinnangut ja enesekindlust, teistsuguste arvamuste ja tegutsemisviiside aktsepteerimist, meeskonda kuulumist ja selle juhtimist, vastutuse võtmist, sidet kogukonnaga ja sellesse panustamist. See on nii noorsootöötajatel kui ka teistel noori ümbritsevatel kogukonnaliikmetel võimalik aidata kaasa noorte arengule pakkudes neile positiivseid kogemusi, kasutades nende panust ja neid tunnustades. Lisaks noorte oskuste arendamisele saab vabatahtliku tegevusega suurendada demokraatiat ja sotsiaalset sidusust, arendades hoolivust, koostööd ja ühtekuulumist. Samuti on vabatahtliku tegevuse kaudu võimalik arendada elukestvat õpet, tervislike eluviise ja aktiivset vananemist (Ausyouth, 2002). Siinkohal saab organisatsiooni juures tegutsev vabatahtlike koordinaator aidata noortel vaadata tagasi, mis tähendus on nende panusel, mida selle käigus on õpitud ning kuidas neid teadmisi ja oskusi saab kasutada edaspidises elus tööturul või vabatahtlikuna (The National Youth Agency, 2007)

Vabatahtliku tegevuse roll ja levik Eestis

Tegevust saab nimetada vabatahtlikuks, kui panustatakse

oma aega ja energiat vabast tahtest, töötasu saamata, teiste inimeste hüvanguks, kes ei ole lähemate sugulaste ja sõprade ringis. Vabatahtlike abiga tehakse korda külasid ja looduskaitsealasid, pakutakse füüsilist ja psühholoogilist tuge abivajajatele, korraldatakse kultuuri- ja spordiüritusi, viiakse läbi noorsootööd ja palju muud. Vabatahtlikud muudavad Eestit paremaks, nad teevad ära selle, milleks riigi ja kohalike omavalitsuste eelarves pole võimalusi leitud. Pühendunud vabatahtlik ujub ühiskonnas nagu kala vees ja teab, et "heade tegude panka investeerides" on võimalik tilk tilga haaval ka kaljusse suur auk teha ja tunnel ehitada.

Vabatahtlike roll Eestis on olnud põhjapanev ja on seda tänaseni. Eesti alustala on alates rahvuslikust ärkamisest 19. sajandi lõpul olnud inimeste tugev enesemääratlemise ja oma riigi tahe. Ise -

seisvumisele aitasid kultuuriinimesed suurel määral kaasa vabatahtlikult, arendades eesti keelt, kirjandust, muusikat ja teatrit. Nii sündis näiteks Vanemuise selts, mis korraldas Eesti esimese laulupeo 1869. aastal ja millel on siiani tähtis koht eestlase identiteedis. Eesti taasiseseisvumises oli tähtis roll laulval revolutsioonil, kus sajad tuhanded inimesed tulid vabatahtlikult Eestit vabaks laulma. Omaette fenomen on Balti kett, kus kaks miljonit eestlast, lätlast ja leedulast hoidis vabatahtlikult käest kinni ja laulis ühist hümnit "Ärgake Baltimaad!". Tavaliselt sisaldavad riigipöörded ja revolutsioonid vägivalda, verd, kodude ja elude purustamist, kuid Eesti taastas iseseisvuse vabatahtliku tegevuse kaudu, rõõmu ja lauluga. (Ender, 2009)

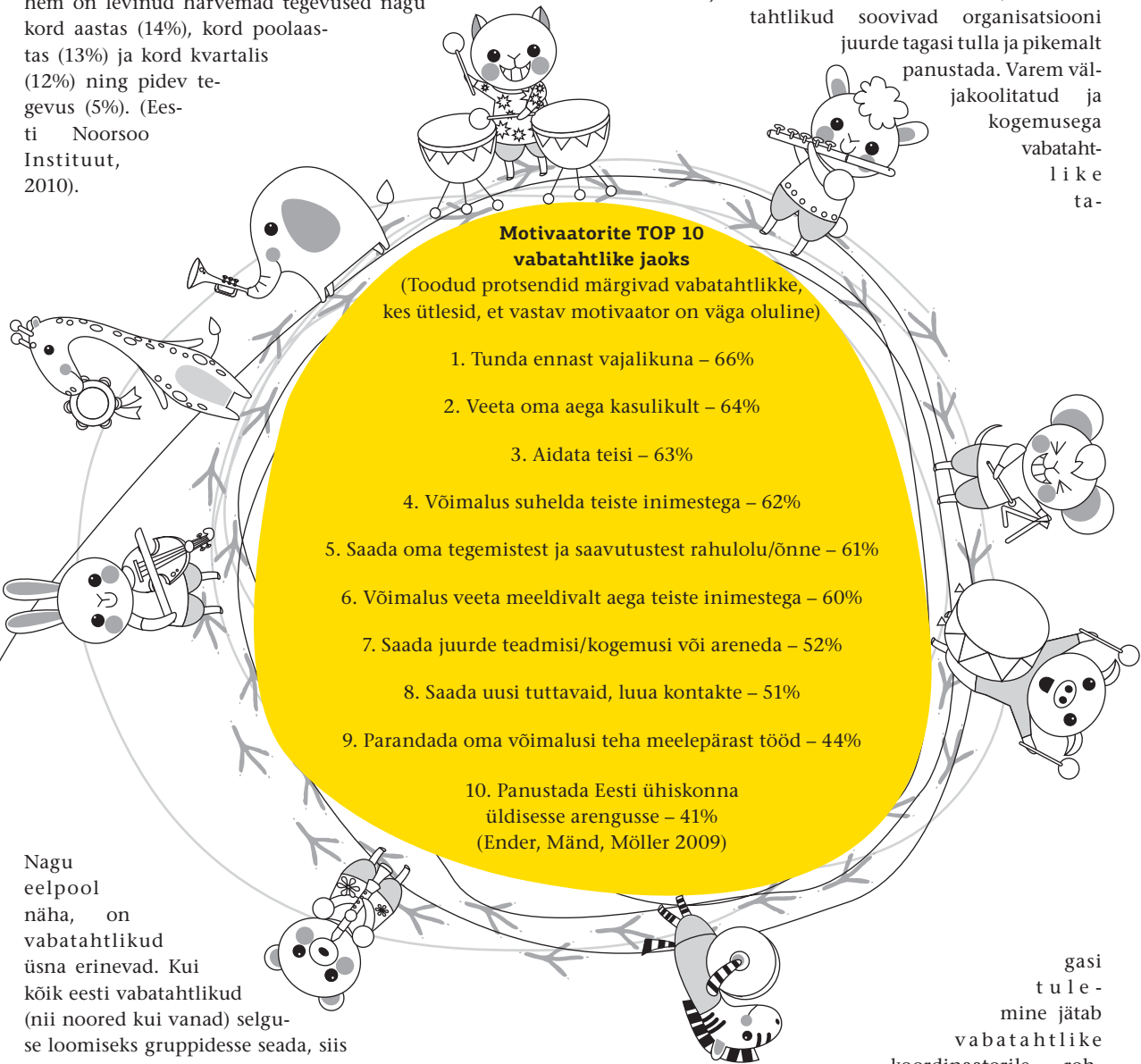
Eri uuringute järgi tegutseb Eestis teadlikult vabatahtlikuna 21-30% elanikest. Nendele lisaks on 17% elanikest

teguksenud vabatahtlikuna ilma, et nad seda selliselt nimetaks ja teadvustaks. Kui neile näidata nimekirja tööd, mida vabatahtlikud teevad väljaspool lähedaste ringi ja tasu saamata, tunnevad nad endas ära vabatahtliku. Noortemonitor 2009 järgi on vabatahtlikuna tegutsenud 21% noortest. Rohkem on nende seas 15-19aastaseid ja vallalisi, vähem üle 25aastaseid ja abielus olevaid noori. Vähem on vabatahtlik tegevus levinud ka venekeelsete noorte seas. Peamiselt tegutsevad noored vabatahtlikud keskkonnakaitse (25%), kunsti ja kultuuri (23%), noorsootöö (18%), tervishoiu ja sotsiaalhoolekande (15%), spordi (13%), külaliikumise (11%) ja hariduse (11%) valdkonnas. Omaalgatuslikult on vabatahtliku tegevuseni jõudnud 17% vabatahtlikest noortest, samuti jõutakse selleni sõprade (36%) ja kooli kaudu (15%). Kõige rohkem on levinud ühekordsed tegevused (18%) ja tihedamad tegevused nagu üks kord nädalas (18%) ja 2-3 korda kuus (18%). Vähem on levinud harvemad tegevused nagu kord aastas (14%), kord poolaastas (13%) ja kord kvartalis (12%) ning pidev tegevus (5%). (Eesti Noorsoo Instituut, 2010).

Mis motiveerib vabatahtlikke?

Vaatamata sellele, et pealtnäha tegutsevad vabatahtlikud puhtast altruismist, soovist teisi aidata ja maailma parandada, on tegemist kahepoolse suhtega. Vabatahtlike motiveerib ja hoiab tegevuses sealjuures ka isiklik kasu, mida nad sellest tegevusest saavad. Mõne jaoks on oluline uute teadmiste ja oskuste omandamine, teise jaoks hea seltskond ja grupikuuluvus, kolmanda jaoks uute kontaktide loomine. Siinkohal on vabatahtlike koordineerivate inimeste jaoks väga oluline selgitada välja oma vabatahtlike motiivid ja pakkuda neile vastavat keskkonda, et suurendada tegevuse kasu vabatahtlikule. Motiveeritud vabatahtlik omakorda aga kasutab oma potentsiaali maksimaalselt, et aidata kaasa organisatsiooni eesmärkide saavutamisele.

Vabatahtlike juhtimise head taset näitab see, kui vabatahtlikud soovivad organisatsiooni juurde tagasi tulla ja pikemaajalist panustada. Varem väljakoolitatud ja kogemusega vabatahtlike

Nagu eelpool näha, on vabatahtlikud üsna erinevad. Kui kõik eesti vabatahtlikud (nii noored kui vanad) selguse loomiseks gruppidesse seada, siis moodustub kolm rühma. Kõige harilikumat tüüpi vabatahtlikud, kes ootavad huvitavaid pakkumisi ja võimalusi, moodustavad 23% Eesti elanikest. Isehakkajatest ja organisatsioonide regulaarselt tegutsevaid vabatahtlikke on Eestis 5%, eriti pühendunud ja osakoormusega vabatahtlikku tööd teeb umbes 2% elanikest. (Ender, Mänd, Möller 2009)

gasi tulemine jätab vabatahtlike koordinaatorile rohkem aega ja võimaldab lähenenda loomingulisemalt organisatsiooni missiooni täitmisele. Üldisemal tasandil on vabatahtlikud motiveeritud siis, kui tegevus on neile rahuldustpakkuv. Sellele aitab kaasa positiivne ja entusiastlik organisatsiooni sisekliima (Lynch, 2000)

Grupikuuluvustunne ja mis seda vähendab

Noorte puhul on õppimise ja enesearengu kõrval väga oluline grupikuuluvustunne, sest see aitab kaasa nende enesehinnangu tõstmisele ja identiteedi kujunemisele. Eriti on see oluline praeguses mobiilses ühiskonnas, kus sõbrad ja kallim võivad olla sadade kilomeetrite kaugusel, kuid oma naaber on võõras. Inimesed võivad tunda isoleeritust, rahulolematust ja üksildust. Psühholoog William Glasser toob välja, et vajadus kuulumise ja seose järele võib olla tihti suuremgi kui ellujäämisvajadus, sest enesetapakatseid tehakse üksildusest. Vabatahtlike juhtimise seisukohalt on eelkõige oluline tagada, et vabatahtlik tunneks ennast organisatsiooni olulise osana. Vabatahtlikke ei tohiks kohelda palgalistest töötajatest erinevalt muus osas, kui vaid nende tasu ja töötunnid.

On mitmeid asjaolusid, milles vabatahtlike töötajatest erinev kohtlemine võib viia kuuluvustunde ja motivatsiooni vähenemiseni. Kui vabatahtlikke ei usaldata nagu palgalisi töötajaid, kui nad kuulevad organisatsiooni kohta vaid meediast või teistest allikatest, kui neile antakse väheolulisi ja väheseid oskusi nõudvaid ülesandeid ja kui nende aega ei väärtustata, siis on üsna tõenäoline, et vabatahtlikud ei tunne ennast organisatsiooni osana ja et nende motivatsioon langeb.

Vabatahtliku motivatsiooni vähendavad asjaolud organisatsioonis:

- Erinevused ressurssides – ligipääs tööaluale, arvutile, internetile, organisatsiooni poolt loodud e-posti aadressile, parkimiskohale, riidehoiule
- Erinev ligipääs informatsioonile – meeskonnakoosolekutele, organisatsiooni otsuste langetamisele, probleemidele organisatsioonis, delikaatsetele isikuandmetele (nt ravi ja rehabilitatsiooni ajalugu ning eesmärgid sotsiaalteenuste puhul)
- Erinevus staatuses – ligipääsu piirangud mõnede ruumidele, töörätuse puudumine või teistsugune riietus, plastmassnõude kasutamine keraamiliste asemel, erinevused hinnasoodustustes, organisatsiooni sotsiaalsetele üritustele mittekutsumine, vabatahtlike koordinaatori kasinamad töötingimused võrreldes teiste töötajatega
- Vähenenud vabadus otsuste tegemiseks – tihti on see seotud vähese juhendamise, sest vabatahtlikud ei tea mida ja kuidas teha ning selle tulemusena arvatakse, et vabatahtlikud ei suuda mõistlikke otsuseid teha. Ka kõige vähem kogenud vabatahtlikel peaks olema õigus otsustamises kaasa rääkida, ülesannetesse loomulikul viisil suhtuda ja pakkuda alternatiivseid viise organisatsiooni eesmärkide ni jõudmisel
- Erinevused ootustes – kui ootused vabatahtlikele on madalad, siis ei saa vabatahtlikud tunda, et nende tegevus ja panus on oluline, mistõttu nende motivatsioon langeb ja muuhulgas võib see ka nende enesehinnangut mõjutada (Lynch, 2000)

Kuidas vabatahtlikke motiveerida?

Oluline on leida tasakaal vabatahtlike motiivide ja organisatsiooni eesmärkide vahel. Organisatsioonil, mis ei selgita välja vabatahtlike motiive ja nendega ei arvesta, on tõenäoselt keeruline kasutada vabatahtlike täit po-

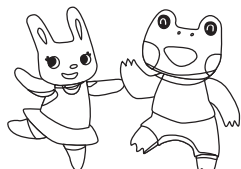
tentsiaali ja ei saa vabatahtlikele anda olulist rolli organisatsiooni eesmärkide saavutamisel. Mõni vabatahtlike motiiv võib küll juhuslikult rahuldatus saada, nagu näiteks huvitavate inimestega suhtlemine, kuid kindlasti ei saa jätta vabatahtlike motiveerimist juhuse hooleks, sest sellest sõltub vabatahtlike rahulolu, pühendumine ja panus organisatsiooni eesmärkide saavutamisse. Samas, kui organisatsioon pöörab liialt tähelepanu vabatahtlike motiividele ja rahulolule, võib sellest kujuneda üsna sihitu tegevus, mille sotsiaalne või keskkondlik positiivne mõju jääb väikseks või puudub üldse. Siinkohal ei ole oluline vaid organisatsiooni seisukohalt vabatahtlikele konkreetse rolli andmine organisatsiooni põhikirjaliste eesmärkide saavutamisel, sest vabatahtlikud on ka rohkem motiveeritud, kui nad näevad, et neile usaldatakse olulisi ülesandeid.

Vabatahtlike motiive lähemalt teaduslike meetoditega uurides selgus, et organisatsioonid, kuhu vabatahtlikud soovivad kindlasti ka edaspidi panustada, eristuvad teistest selle poolest, et pakuvad vabatahtlikele erinevaid võimalusi, mille vahel valida. **Vabatahtlikule meelepärane ja jõukohane tegevus on üks olulisi eeldusi vabatahtliku motiveerimiseks.** Kui vabatahtlik peab täitma igavat või ebameeldivat ülesannet, mis ei vasta tema oskustele ja kvalifikatsioonile, võib sellest kujuneda frustratsioon tegevus.

Siit jõuame teise väga olulise tegevuse juurde vabatahtlike juhtimisel. **Juhendamine, koolitamine ja aktiivne tagasiside aitab vabatahtlikul omandada ülesannete täitmiseks vajalikud teadmised ja oskused ning rahuldab vabatahtliku eneseharimise motiivi.** Siinkohal on eriti oluline aidata vabatahtlikul arutleda selle üle, kuivõrd hästi ta ülesannet täitis, kas see aitas kaasa organisatsiooni eesmärkide saavutamisele, kas siin on õppimiskohti edaspidiseks ja kuidas saab omandatud teadmisi ja oskusi kasutada teistes organisatsioonides kas palgalise töötajana või vabatahtlikuna. Õppida soovivad igas eas inimesed, kuid noorte puhul on see aspekt eriti oluline ning sealjuures saab vabatahtliku tegevuse kaudu noort teadlikult tööturule minekuks ette valmistada. Vabatahtliku tegevuse kaudu saab noor katsetada milles ta on andekas, missugused tegevused talle sobivad ja meeldivad ning arendada välja teadmised ja oskused, mida vastaval palgatööl eelduseks seatakse.

Kolmas oluline tegevus on **vabatahtliku panuse väärtustamine, siiras kiitmine ja tunnustamine**, sest see kinnitab vabatahtlikule, et ta teeb asju õigesti, pakub talle rahulolu, tõstab tema enesehinnangut, annab talle indu juurde ning toob teda organisatsiooni juurde tagasi. Vabatahtlikud väärivad võrreldes töötajatega erilist tunnustust, sest nad ei saa oma panuse eest rahalist tasu, samas aga võib nende töömaht olla võrreldav palgaliste töötajatega.

Neljas aspekt on **vabatahtliku tegevusega kaasnevate kulude katmine**. Et vabatahtlik panustab oma isikliku vaba aega ja energiat, teiste alternatiivsete tegevuste kõrvalt, mis on seotud kooli, pere, töö, hobide või sõpradega, siis ei saa oodata, et ta katab lisaks ka vabatahtliku tegevusega seotud kulud. Ülesannete täitmiseks võib vabatahtlik vajada kontoritarbeid, tööriistu või muid vahendeid. Vabatahtlikel võib olla vajalik kasutada asulasisest, linnade või riikidevahelist transporti, mille kulude mittekatmine võib oluliselt vähendada vabatahtliku võimalusi ja

motivatsiooni panustamiseks. Elementaarne on pakkuda vabatahtlikele tasuta toitlustust ülesannete täitmise ajaks, võimalus teha ise teed või kohvi oleks siinkohal lisamotiviks. Vabatahtliku ülesanded võivad olla seotud erinevate riskidega, mistõttu võib olla vajalik tagada talle tervise- ja varakindlustus.

Et vabatahtlikud saavad ülesannete täitmise asemel alati valida alternatiivseid tegevusi, nagu sõprade või perega olemine, pühenduda hobidele või õpingutele, on mõistlik pakkuda vabatahtlikele võimalusi, mida saab nende tegevustega ühendada. Kultuuri- vm ürituste korraldamist saab organiseerida sõpradega ühistes meeskondades. Lilled, pöösaste või puude istutamist ja hooldamist saab pakkuda vabatahtlikele, kes armastavad aiapidamist. Spordilembesed vabatahtlikud saavad näidata positiivset eeskuju vastavatel spordiüritustel. Kutse- või kõrgharidust omandavad noored saavad lihvida enda teadmisi ja oskusi nende õpitaval erialal praktikandina.

Et vabatahtlike panuse kandepinda suurendada, on **oluline ka organisatsiooni olulisemaid tegevusi avalikkusele tutvustada**, sest see tõstab vabatahtliku panuse väärtust ja vabatahtlikud näevad, et nad on osa suuremast tegevusest. Vabatahtlikke tõmbavad organisatsioonid, mis on avalikkuses nähtavad, hea mainega ja mida võetakse tõsiselt oma valdkonna riiklike ja kohalike otsuste kujundamisel. (Ender, Mänd, Möller 2009)

Kuidas suurendada kuuluvustunnet ja pühendumist?

Vabatahtlikult panuse küsimine – küsi vabatahtlikult, kuidas saaks organisatsiooni arendada. Et vabatahtlikud on tihti organisatsioonis suhteliselt uued, siis nende vaade on vähem piiritletud kui pikaajalistel töötajatel, kes võtavad väljatöötatud süsteeme iseenesestmõistetavana. Vabatahtlikud, kes nähes organisatsiooni tegevust, küsivad endalt „miks just nii neid asju tehakse“, ei julge tihti seda organisatsiooni töötajatelt küsida, sest nad kardavad, et ei tunne valdkonda piisavalt. Kui aga aidata vabatahtlikul olla oma heade ideede meister ning neid organisatsiooni töös rakendada, seob see vabatahtlikku tugevalt organisatsiooniga. Siinjuures on oluline küsida ideid vaid selle kohta, kus on otsustamiseks ja tegevuse muutmiseks ruumi, et kaasamine ei jääks formaalseks.

Tunnustava sisekliima loomine – vabatahtlikku saab kiita ka siis, kui ta midagi väga erilist pole veel korda saanud. Tunnustamine on vabatahtliku motiveerimisel väga võimas vahend, sest inimesed ei ole harjunud kiidusõnu kuulma. Mõned tunnustavad ütlused on näiteks:

„Ma imetlen sinu tööindu“
„Sinu energia peale pikka tööpäeva on muljetavaldav“
„Sa oled nutikas“
„Mulle meeldib sinu huumorimeel“
„Sul tuleb probleemide lahendamine nii hästi välja“
„Mulle meeldib, kuidas sa suudad konfliktiolukorras rahulikuks jääda“
„Sa oled nii hea ja hooliv inimene“

Vabatahtlike panusest rääkimine – kui vabatahtlike ülesanne on täidetud, ei peaks vabatahtlike koordinaator mitte ainult personaalselt tänama ja tunnustama vabatahtlikke, vaid organisatsiooni kõigi tasandite juhid peaks rääkima avalikult vabatahtlike saavutustest ja sel-

lest mida need tähendavad organisatsiooni eesmärkide ni jõudmisel. Kui vabatahtlikel on olnud võimalusi otsuseid teha, siis kinnitus nagu „see oli õige otsus, siin asjad just nii käivadki“ seob inimesi organisatsioonis ja nad on uhked sinna kuulumise üle.

Kasuta vabatahtliku nime – kõige elementaarsem organisatsiooni kuulumisel on vabatahtlike nimede kasutamine. Selleks on vajalik, et kõik töötajad saaksid aru, kuivõrd oluline on tunda vabatahtlikke nimepidi. Kui vabatahtlikke on palju, siis aitavad nimesildid ja tahvlid vabatahtlike ning töötajate nimede ja piltidega

Kutsu vabatahtlikke – kutsed tööga seotud ja sotsiaalsetele kohtumistele aitavad vabatahtlikel ennast organisatsiooni osana tunda. Kutsu vabatahtlikke pidudele, kohtumistele, koolitustele. Küsi alati ka nende arvamust, tunne selle vastu huvi ja kuula neid tähelepanelikult.

Informeeeri vabatahtlikke – hoolitse selle eest, et vabatahtlikud saaksid aru organisatsiooni missioonist ja eesmärkidest ning sellest missugune roll on selles vabatahtlikel. Hoia neid kursis eesmärkide ni jõudmise viisidega ja uute suundadega.

Kõrgete standardite seadmine – püsivabatahtlikele ülesannete kujundamisel ei tohiks vabatahtlikelt oodata vähem, kui palgalistelt töötajatelt. Kui ootused on väga madalad, siis ei tunne vabatahtlikud, et nad on organisatsioonis vajalikud.

Jaga vabatahtlike positiivseid kogemusi – kui vabatahtlikud saavad jagada oma positiivset kogemust, suurendab see nende sidet organisatsiooniga ja teised vabatahtlikud saavad tuletada meelde, miks nad on rahul enda osalusega. (Lynch, 2000)

Kasutatud kirjandus:

Ausyouth (2002), Volunteering and Youth Development. Making a Positive Impact. Good Practice: An Implementation Guide, 4-5

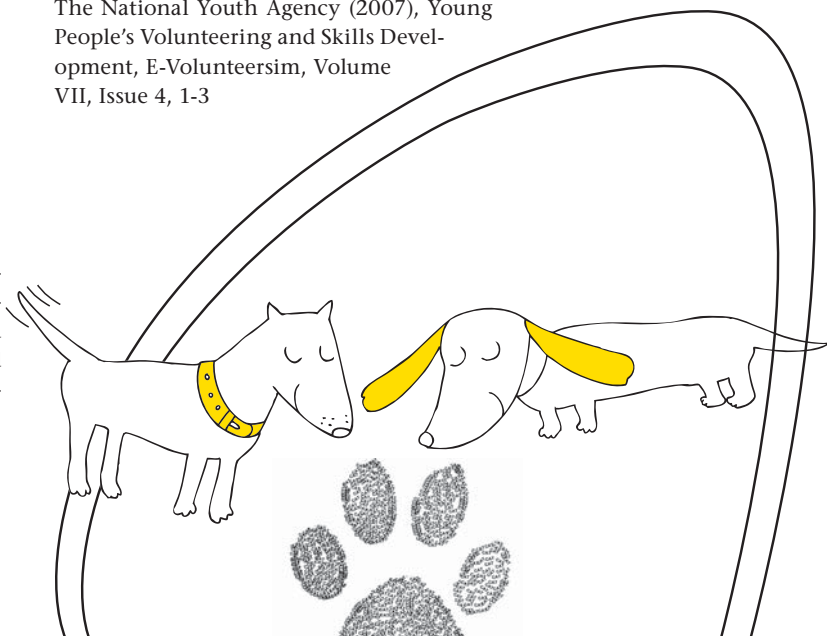
Ender, Mänd, Möller. Vabatahtlikus tegevuses osalemine Eestis 2009, Poliitikauuringute keskus PRAXIS, TNS EMOR, 31-34

Eesti Noorsoo Instituut (2010), Noortemonitor 2009, 101-108

Ender, J., (2009) Volunteering Across Europe. Estonian Report,

Lynch, R., (2000) Volunteer Retention and Feelings of Connection, E-Volunteerism, Volume I, Issue 1, October 2000, 1-8

The National Youth Agency (2007), Young People's Volunteering and Skills Development, E-Volunteerism, Volume VII, Issue 4, 1-3

ANN

Noorte vabatahtlik tegevus - aeg tõsta panuseid?!

Vabatahtlikkus ei ole Eestis enam tundmatu käsitus ega paljude jaoks ka uus kogemus. Uuringud näitavad, et pea-aegu pooled Eesti inimestest on ise vabatahtlikuna tegutsenud, kas siis teadlikult või seda otseselt teadvustamata. Hüppeliselt on kasvanud meediakajastus vabatahtlikkusest, sellega seotud algatustest ja vabatahtlikest endist. Teadlikkuse tõusule on kindlasti kaasa aidanud riiklikud strateegiad ja ümarlauad, üleriigilised, tuhandeid inimesi kaasanud kodanikualgatused, reklaamkampaaniad ja teavitustöö, aga ka inimeselt-inimesele kanduv teave ja eeskujud.

Nõnda loodan, et enamus meist teab isiklikust kogemusest, mis tähendab olla vabatahtlik. See annab aluse arvata, et me ka teame, mida vabatahtlikuna tegutsemine annab ning oskame kirjeldada või vähemalt ette kujutada ühiskonna kasu vabatahtlikust tegevusest.

Lisaks tehtud töö või lahendatud probleemide näol loodavale ressursile – hinnanguliselt tehakse Eestis 2,7 miljardi krooni väärtuses vabatahtlikku tööd aastas –, tekib vabatahtlikust tegevusest ka palju esmapilgul silmaga nähtamatut või käega katsutamatut kasu.

Ühise eesmärgi nimel tegutsemine on tihti parim viis koostöö alustamiseks, mille käigus erinevad tegevusvaldkonnad segunevad ning selles tekivad võimalused üksteiselt õppida ning teineteist täiendada, seda nii isiklikul kui professionaalsel tasandil. Kõik see aga suurendab sotsiaalselt sidusust ja jätkusuutlikust ning tugevdab ühiskonda seestpoolt.

Ühiskonna vaatenurgast ei ole vähem oluline ka see, et teiste abistamine, ühise heaolu nimel tegutsemine kannab endas ka olulisi väärtuseid ja hoiakuid, mida noorel on nende ajendil tegutsedes, ka lihtsam omaks võtta.

Küll aga võib vabatahtlik tegevus pakkuda noortele palju rohkemat kui vaid kuuluvustunnet, kasulikult vaba aja veetmise võimalust või rahulolu kellegi aitamisest. Üldjuhul tegutsetakse vabatahtlikuna teistega koos või kellegi teise heaks, paratamatult toob see kaasa uued kontaktid ja suhtlussituatsioonid, läbi mille arenevad noore sotsiaalsed oskused, meeskonnatöö-, konfliktilahendamise- ja analüüsioskused. Vabatahtlikuna saab kaasa lüüa valdkonnas, millega varem kokku ei ole puutunud, saades uusi teadmisi ja tööoskuseid, mis omakorda võib tõsta noore tööalast konkurentsivõimet. Millegi uuega hakkamasamine, sellest tekkinud eduelamus ja saadud tunnustus aitavad kaasa positiivsele enesehinnangule ja paremale enesemõistmisele ning see tugevdab noortes ka initsiativikust ja kodanikutunnetust.

Olles ise viimased 10 aastat kutsealases tegevuses otseselt seotud vabatahtlikega, läbi erinevate projektide, koolituste ja nõustamiste, võin oma kogemusest kinnitada, et nii see on – kõike seda on võimalik kogeda ja õppida. Vabatahtlik tegevus võib muuta maailma ja elusid. Kas ta teeb seda aga automaatselt ja igas olukorras, selles kipun kahtlema.

Millest sõltub vabatahtliku kogemuse mõju? Millised on vajalikud eeldused, et noorte vabatahtlik tegevus oleks selline nagu eelpool kirjeldatud? Kas ja kui palju mõjutab seda meid ümbritsev?

Muutunud maailm – kõrvalpõige ajalukku

„The times they are a-changin‘“, laulis Bob Dylan 1964. aastal. Ja tõesti, 1960-70ndad olid, tagasi vaadates, ilmselgelt suurte muutuste ajad, seda nii sotsiaalsete ja kodanikuõiguste tõelise revolutsioonina kui ka esimeste (ja pöördumatute) sammudega tehnoloogia arengus – näiteks 60ndatel demonstreeriti muuhulgas nii esimest laserit, esimest arvutimängu kui ka tänapäeva interneti prototüüpi.

Vaadates aga seda, kuhu oleme tänasel päeval jõudnud, kaldun arvama, et Bob ei osanud ette kujutada, milline prohvet ta oli. Revolutsioon, mis toimub praegu on võrreldamatult kõigi teiste siiani toimunutega (mis omal ajal samuti pöördepunktiks olid). 50 aastaga on hüpe, võrreldes eelnenud poolsajandiga, olnud tohutu. Näiteks: 1910ndatel tegi raadio võidukäiku (uudised kui sellised aga ilmusid raadio programmi alles 30ndatel), toimusid esimesed katsetused televisiooniga ning lennundus võttis jõudsaid samme – tehti esimesed pikamaa lennud.

Sada aastat hiljem on võimalik korraldada turismireis kosmosesse, interneti kasutajate hulk on jõudnud peaaegu 2 miljardini ja televisiooni on võimalik jälgida ka läbi mobiiltelefoni viibides ise teises riigis.

Oma mastaabilt hoomamatu muutus on kujunenud meie igapäevase elu lahutamatuks osaks, millega seoses me tihti ei pane selle muutuse kiirust ega sisu enam tähele. Tuletage meelde, milline oli teie esimene mobiiltelefon ja kui mitu aastat tagasi te sellega töötama õppisite, enda esimesed katsetused internetiga, esimeste projektide, kui selliste, kirjutamine jne. See, mis oli 15 aastat tagasi täiesti uus on nüüd lootusetult vananenud.

Mida see kõik meile ütleb? Ühelt poolt kinnitab käibevanasõna: maailmas ei ole midagi kindlat, välja arvatud surm ja maksud. Keegi ei oska prognoosida, milline näeb maailm välja 10-20 aasta pärast, millised on järgnevad teaduse ja tehnoloogia arengud ning kuidas see mõjutab ühiskonda, töö- ja pereelu.

See omakorda peaks panema mõtlema meid, noorsootöötajaid, enda rollile seda tulevikku kujundavate noorte arengu toetamises. Nõustun Marju Lauristini mõttega, mida ta jagas Riigikogus 2007. aasta Eesti Inimarengu Aruande tutvustamisel - meie eesmärk peaks olema arendada inimest tervikuna, nõnda, et iga inimene saavutaks oma eluea jooksul talle looduse poolt antud lae ja et ta suure osa sellest annaks ka ühiskonnale tagasi.

Kas muutunud maailmaga koos peaks muutuma ka noorte vabatahtliku tegevuse sisu?

Sten Tamkivi küsis arvamuses „Miks ta peaks tagasi tulema?“ reageeringuna üleskutsele „Talendid koju!“, miks peaks noor, kellele maailm on avatud, olema huvitatud Eestisse tagasi pöördumisest? Kas noortelt oodatav patriotism ja Eesti jätkusuutlikkuse küsimus on nende endi jaoks piisavad põhjendused? Sarnaselt küsin ka mina, miks peaks olema tänapäeva noor huvitatud vabatahtlikust tegevusest? Kas piisab vaid põhjendusest, et läbi selle saad maailma paremaks muuta, teistele head teha? Kas piisab kaugetest ja abstraktsetest põhjustest oma valikute või tegevuse muutmiseks või jäävad need eelkõige just nimelt selleks – kaugeks ja abstraktseks. Kas lisaks aateliselt sobivatele põhjustele peaks olema ka mingi selgem motivaator, mis seostuks noore enda reaalsusega, soovide ja vajadustega?

Ma ei väida, et tänapäeva noored on isekad, omakaspüüdlid, mittesotsiaalsed, digitaalmaailmas elavad jne. Kaldun arvama pigem vastupidist, tänane noor on teatud aspektides sotsiaalsem kui noored kunagi varem, seda pakub või isegi nõuab muutunud maailm. Üleilmastumine ja tehnoloogia areng on avanud meile võimalused, millest 15-20 aastat tagasi vaid vähesed oskasid fantaseerida. Kui mina kasvasin üles keskkonnas, kus sõpradega millegi põneva koostegemiseks, pidin ma esmalt minema sõprade koduukse taha, laskma kella ja küsima, kas sõber on kodus (ja võib õue mängima tulla), siis tänapäeval piisab mõnest hiireklõpsust või ikoonivajutusest telefonis, et teada saada, kus, kellega ja mida täpselt su sõbrad hetkel teevad. Ning paari järgneva klõpsu kaugusel on uued huvitavad inimesed, lood, algatused, võimalused muuta enda ja teiste elu.

Soovid on jäänud sarnaseks, vahendid ja väljundid on aga muutunud. See ei tähenda, et vabatahtlik tegevus peaks tulevikus olema digitaalne, küll aga tasub kaaluda, miks peaks noor, kelle võimalused suhelda uute inimestega, panustada sotsiaalsesse muutusesse, olla osaline erinevates algatustes jne on mitmekordselt suurenenud ja lihtsustunud, peaks tahtma tegutseda küll aateliselt haakivas vor-

mis aga füüsiliselt mõneti eelmisesse ajastusse kuuluvas väljundis?

Ma leian, et on aeg näha ja hakata ära kasutama vabatahtliku tegevuse täit potentsiaali, käsitledes seda lisaks ühiskondliku osaluse vormina, aina rohkem noore arengu- ja õppeprotsessina.

Viimase aasta statistika näitab, et noorte töötuse protsent on Eestis üks Euroopa kõrgemaid. Üheks põhjuseks, mis raskendab noortel tööd saada, on eelnevate kogemuste puudumine või nende mittevastamine tööandja vajadustele. Tegemist on nõiarõngaga, töötisijalt oodatakse eelnevaid kogemusi, neid aga ei saa kui tööd ei saa. Võibolla aitab seda olukorda muuta pilk tööandja vaatenurgast – eelnevad kogemused loovad eelduse, et noorel on olemas valmisolek, teatud alusbaas uueks tööülesandeks. Kuid ei oodata mitte ainult konkreetset töövõtet või oskust kindlas valdkonnas vaid pigem laiapõhjalisi oskuseid, mis tööelus kasuks tulevad.

2007. aasta Eesti Inimarengu Aruanne toob välja selge tarviduse minna üle oskuspõhiselt majandusmudelilt teadmispõhisele. Lisaks majandusstruktuuri muutusele vajab see ka inimressursi ümberhäälestust. Vaja on universaalsete ja paindlike oskustega töötegitajad, keda on võimalik rakendada tööprotsessi erinevates etappides ning kes on võimeline püstitatud tööülesandele iseseisvalt sobivad lahendused leidma. Selleks on kätteõpetatud konkreetsetele teadmistele ja oskustele lisaks vaja oskusteavet, milles on ühendatud erinevate tehnoloogiate tundmine, sotsiaalsed oskused, enastjuhtivus ja organisatsiooniline/ettevõtlik mõtlemine ehk kokkuvõtlikult: vajalik on n-õ projektijuhi kompetents.

On selge, et vaid formaalharidussüsteemis (sh kutseõppes) ei ole võimalik, vähemalt lähikümnendil, kõiki neid vajalikke kompetentse arendada, tarvis on formaalse ja praktilise/kogemusel põhineva teadmuse ja oskusteabe omavahelise sidumine. Vabatahtlik tegevus on minu arvates üks parimaid ja võibolla ka lihtsamaid viise toetada noorte valmisolekut arendada teadmustöötajaks.

Kuidas see aga haakub vabatahtliku tegevuse reaalse pildiga, mida näitavad uuringutest välja kooruvad trendid?

- **78% vabatahtlikest on väheaktiivsed, nad löövad kaasa mingi konkreetse üleskute ajendil või kindlas sotsiaalses võrgustikus, enamjaolt ühekordsetes ettevõtmistes.**

Noortemonitor 2009 toob välja kaks kõnekat trendi noorte kohta:

- **vaid 21% küsitletutest oli viimase aasta jooksul vabatahtlikuna tegutsenud**
- **peamiselt on kaasa löödud keskkonnakaitse ja -korrashoiuga seotud ühekordsetes tegevustes või spordi-, kunsti-, noorsootöövaldkondades ürituste korraldamises.**

Vaadates noorte motivatsiooni vabatahtlikuna tegutseda on enim vastusena välja toodud soov teistega suhelda ja sisukalt vaba aega veeta, aidates sellega teisi. Vähem oodatakse vabatahtlikust tegevusest kasu edasistel töötisingutel, läbi uute omandatud oskuste või teadmiste. Võibolla seda ei osatagi oodata, kuna piiratud tegevusvõimalused (heakorratööd jm abistavad tegevused) seda lihtsalt esmapilgul ei paku.

Tänane vabatahtlik tegevus ja noorsootöötaja roll selles – mõned mõtted

Milline siis peaks olema noorte vabatahtlik tegevus, et see ühelt poolt toetaks vabatahtlikkuse aatelisust ning aitaks kaasa sotsiaalselt sidusa ühiskonna arengule, teisalt oleks aga ka atraktiivne ja mõttekas noorele endale? Kuidas saame läbi vabatahtliku tegevuse otsesemalt kaasa aidata noore arengule?

Me teame, et noort ümbritsev maailm on muutunud – see on palju avaram, võimalusterohkem, kiirema tempoga ja suhtlusrikkam (seda eriti sotsiaalsetes võrgustikes). Nende muutustega tuleb arvestada noortele vabatahtliku tegevuse pakkumises ja planeerimises. Esmalt tasub mõelda, kuidas ja millega vabatahtlik tegevus kõikide teiste võimaluste hulgast silma paistab, mis on see, mis peaks inspireerima või motiveerima noort vabatahtlikuna tegutsema. Siinkohal on vajalik siduda kogukonna vajadused noorte huvidega. Usun siiralt, et parim viis teada saada, mida noored sooviksid korda saata, kus ja kuidas kaasa aidata, on küsida seda neilt endilt.

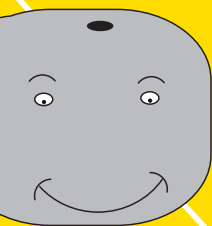
Daniel Pink lükkab oma raamatus „Drive“ ümber üldlevinud arusaama, et soovides inimeselt suuremat tööpanust peab talle rohkem maksma. Teadlased on jõudnud arusaamisele, et raha on heaks stiimuliks vaid lihtsama manuaalse töö puhul, niipea kui töö nõuab intellektuaalset panust on mõju vastupidine. Kuna vabatahtlik tegevus (põhinedes selle definitsioonil) ei ole raha niikuinii argumentiks, sobivad järgnevad motiivid suurepäraselt vabatahtliku tegevusega. Tegurid, mis inimest (töösituatsioonis) motiveerivad, mis on käimapanevaks ja ka edasitõukavaks jõuks (eeldusel, et inimese baasvajadused on kaetud ning tema fookus ei pea olema rahal) on järgmised:

- **Autonoomsus – õigus ise planeerida ja olla vastutav enda tegevuste eest**
- **Meisterlikkus – soov enda oskuseid edasi arendada, saada milleski aina paremaks**
- **Kõrgem eesmärk – vajadus olla osa millestki suuremast kui mina ise ja minu tahtmised**

Kui me soovime iseseisvaid, kaasa mõtlemaid ja pühendunud noori, on nende enastjuhtivuse toetamine ainus mõistlik tee. Selleks on vajalik aidata noorel läbi mõelda: mida soovin muuta või kuidas soovin ise arendada, mida ma selle saavutamiseks tegema pean ja mis või kes saab mind selles aidata? Minu jaoks kehtib noorte vabatahtlike toetamisel tõde: juhenda nii palju kui vajalik aga nii vähe kui võimalik.

Igasugune vabatahtlik tegevus loob väärtust – korrastatud metsaalune ei ole mitte ainult silmale ilus vaadata vaid parandab ka elukeskkonda, samas jääb ainult sellise töö kasutegur noorele uue kogemuse või õppimisvõimalusena kesisemaks – palju sa ikka prügikorjamise või lehtede riisumise oskust järgmisele tasemele arendada saad või kui kasulik on see tulevikus töötisingutel? Vajalik on lisaks nõo manuaalsele või abistava suunitlusega tööle võimaldada mitmekesisemaid tegevusi, mis pakuksid noorele piisavalt väljakutset ja milles on väljavaateid arendada nii teadmiseid kui oskuseid. Mida rohkem tegevuse sisu ja eesmärk haakub noore enda huvide ja võimetega, seda tõenäolisem on noore valmisolek panustada ja ka mõjusam õppekogemus talle endale. [Mitmed erinevad pakkumised ka noortele:

<http://www.vabatahtlikud.ee/et/Kuulutused>]

Vabatahtlik tegevus peab olema noore elukestva õppe osa, mõtestatud protsess, mis aitab kaasa kompetentside arengule. Vabatahtlikuna tegutsedes saab noor kindlasti väärtusliku kogemuse, et see aga ka õpikogemuseks kujuneks on vajalik kogemuse analüüs.

MIHUSes nr 4 tutvustas koolitaja Mark Taylor oma artiklis „Kultuuridevaheline õppimine ja kogemusõppe roll muutuste esilekutsumises...” kogemusõppe tsükli, tuues välja samm-sammult, kuidas elust endast või teistelt õppida. Kogemusõppe (i.k. *experimental learning*) põhimõtteks on arusaamine, et kogemus ei jääks pelgalt mälestuseks, vaid sellest ka õpitaks, tuleb kogemust analüüsida, reflekteerida mis ja miks juhtus ning mida saan mina sellest õppida. Seejärel tuleb panna põhjused ja uued ideed enda olemasolevate mõttemustrite virr-varri, hinnates mida tasub teha teinekord teisiti või siis jätkata samamoodi. Tagamaks, et muutus (käitumises, hoiakutes, teadmistes) aset leiaks, tuleb tehtud järelendus – õpitu, taas kord proovile panna ja seda juba uue kogemusena. Ning kõik algab otsast peale.

Siinkohal on oluline aidata noorel sõnastada õpikogemus, olgu see siis konkreetse oskuse omandamine, teadlikkus mingi valdkonna toimimispõhimõtetest või parem arusaamine iseendast. Õppimise toetamine ei pea olema klassiruumilik raamidesse surutud protsess, vaid võib olla põnev ja loov tegevus, ideaalis läbi partnerlusel põhineva suhte. Selles võib lisaks noorsootöötaja või kaaslaste toetusele abi olla ka eneseanalüüsi vahenditest.

[Lähikuudel ilmavalgust saav portaali Stardiplats, kus noored saavad sõnastada ja mõtestada mitteformaalse õppimise teel omandatu.

Vabatahtliku Pass on võimalus kirja panna vabatahtlikus tegevuses omandatud kogemused. (<http://www.vabatahtlikud.ee/et/Vabatahtlik-tegevus/Vabatahtliku-pass>)

Noortepass on mõeldud eelkõige programmi Euroopa Noored raames toimunud projektide ja nendes õpitu kirjeldamiseks nii osalejatele endile kui ka väljapool seisvatele inimestele. Õppeprotsessi eesmärgistatakse ja analüüsitakse läbi 8 võtmepeädevuse (vt lisa: <http://euroopa.noored.ee/noortepass>)

Viimaste aastate ülipopulaarsed kodanikualgatused näitavad, et paljudel oma ala professionaalidel on valmisolek vabatahtlikuna väärt algatustes kaasa lüüa. Noorsootöös loob selline avatus võimaluse tuua kokku erineva tausta, vanuse ja kogemusega vabatahtlikke – viia noored kokku oma valdkonna spetsialistidega, andes noorele seeläbi kasulik mentorluse võimalus. Näiteks võiksid arvuti- või fotograafiahuvilised noored kujundada koos graafilise disaini valdkonnas töötava (või seda õppiva) inimesega noortekeskuse uue visuaalse näo või mingi temaatilise teavituskampaania. Üks osapool saaks kaasa aidata noorte arengule, teised saaksid inspireeriva ja õpetliku kogemuse ning noortekeskus käegakatsutava tulemuse ja lisaks veel motiveeritud noored, kes ka edaspidi milleski põnevas kaasa lööksid.

Vabatahtlikuna tegutsemine ei pea ilmingimata tähendama pikaajalist seotust. Noorte puhul, kelle elu ja toimetamine on pidevas muutumises, peaksid vabatahtlikkuse vormid olema paindlikud, seda nii ajalises raamis (lühiajalised aga regulaarsed) kui tegevuskeskkonna poolest (nt töö interneti kaudu, gruppides, üksinda jne). Tähtis on, et noore jaoks oleks tegemist jälgitava (õppe)protsessiga.

Oluline on seostada iga üksiku vabatahtliku tegevused laiemaga eesmärgiga, selgitada just tema töö panust, luua võimalusi olla ise tööeesmärgi seadmise juures. Ka nõuandav töö puhul (heakorra tööd, abistavad rollid üritustele jmt korraldamises) tuleb kaasata noored juba idee algusfaasis, anda võimalus võtta osa planeerimisest, sh enda töövaldkonna/ülesannete määratlemisest jne. Noor, kes tunnetab enda rolli suuremas masinavärgis või on ise selle loomise juures olnud ning näeb enda töö reaalset tulemust ja mõju, tajub ka vastutust ja enda panust teisiti.

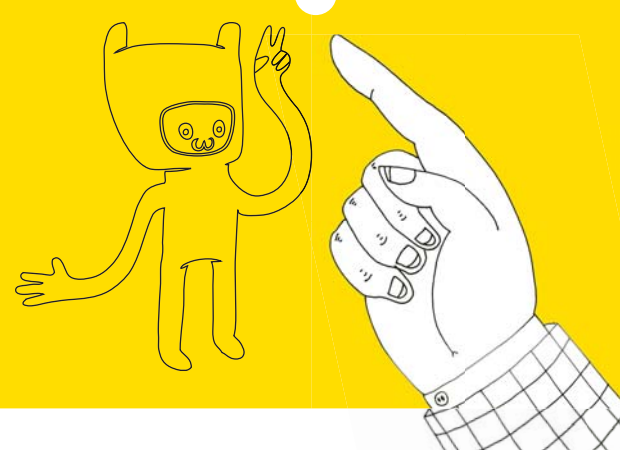
Vabatahtlikuna mõnes algatuses kaasa löömine võib olla noore jaoks esimeseks osalus kogemuseks, anda võimaluse eneseteostuseks, aidata tulevikus tööd saada ja väga palju muud. Selle tagamiseks peame meie, noorsootöötajad, tegema rohkem kui vaid vabatahtlikuks tegevuseks töövahendite (ja söögi-joogi) muretsemine.

Kristi Jüristo
Vabakutseline koolitaja

Kasutatud kirjandus:

- Bobkov M., Mänd T., EKAK ühiskomisjoni 25.05.09 istungi ettekanne. www.siseministeerium.ee/public/Lisa_4_VT_esitlus_25.05.09.ppt 28.10.2010
- Eesti Inimarengu Aruanne 2007 (peatöötaja Mati Heidmets, peatükkide toimetajad Raivo Vetik, Mati Heidmets, Marju Lauristin, Erik Terk). Eesti Koostöö Kogu. Tallinn 2008
- Ender, J., Mänd, K., Möller, G. – Vabatahtlikus tegevuses osalemine Eestis 2009, Poliitikauuringute keskus PRAXIS, TNS EMOR Gerda Möller (AS Emor), Jon Ender (SA Praxis), Kristina Mänd, koordineeris Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskus, rahastasid Siseministeerium ja Kodanikuühiskonna Sihtkapital. www.vabatahtlikud.ee/et/Vabatahtlik-tegevus/Uuringud 27.10.2010
- Noortemonitor 2009. Lk 101-113. Eesti Noorsootöö Instituut. Tallinn 2010
- Pink, Daniel H. Drive: The Surprising Truth About What Motivates Us. Riverhead 2009
- Siimer K., Noored töötud Eesti tööturul (Sotsiaalministeeriumi toimetised. [võrguväljaanne] / Kadi Siimer, Liina Malk ; <http://www.sm.ee/meie/valjaanded/toimetised.html> 29.10.2010
- Tamkivi S., „Miks ta peaks tagasi tulema?“. Postimees.ee 21.10.2010
- Wikipedia the Free Encyclopedia. www.en.wikipedia.org

The background of the page is filled with several yellow knitted figures, resembling simple human forms with smiling faces. They are scattered across the page, some appearing larger and more prominent than others, creating a warm and friendly atmosphere.

Kommentaar

Kairi Püss, projekti koordinaator
MTÜ Continuous Action

Tõsi ta on, et vabatahtlik tegevus on kõikide eagruppide seas järjest enam teadvustatud ning näiliselt lööb järjest enam inimesi vabatahtlikuna kaasa nii kampaaniates, suuraktsioonides kui ka regulaarsetes organiseeritud tegevustes. Kindlasti on oma panuse vabatahtliku töö võimaluste järjest suuremale märkamisele ning teadvustamisele lisaks riigi ning organisatsioonide poolsele erinevate strateegiatega, ümarlaudade, teavitustöö jm korraldamisele andnud viimaste aastate majandussurutus, mis nagu kriisi alguses tähelepanu juhiti, on liitnud rohkem erinevaid kogukondi, pannud enam abivajajaid märkama ning üksteisele raskel ajal toeks olema. Näitena võib siin tuua Eesti Toidupanga, mille juures on kümneid ja kümneid vabatahtlikke iganädalaselt toidu sorteerimisel, toidupakkide kokku panemisel ja jagamisel abiks käinud. Continuous Action on alates 2011. aasta kevadest koordineerinud Eesti Toidupanga vabatahtlikke ning kaasanud suure hulga erinevas vanuses inimesi, sh ka väga palju noori, kelle jaoks on tihtipeale töö toidupangas esimeseks vabatahtliku töö kogemuseks. Siiani on meie kogemus vabatahtlike kaasamisel olnud väga positiivne ning samuti on positiivne vabatahtlike märkimisväärne hulk, mis on vahepeal lausa plahvatuslikult kasvanud ning viimastel kuudel staabiiselt paarikümne ligi hoidev.

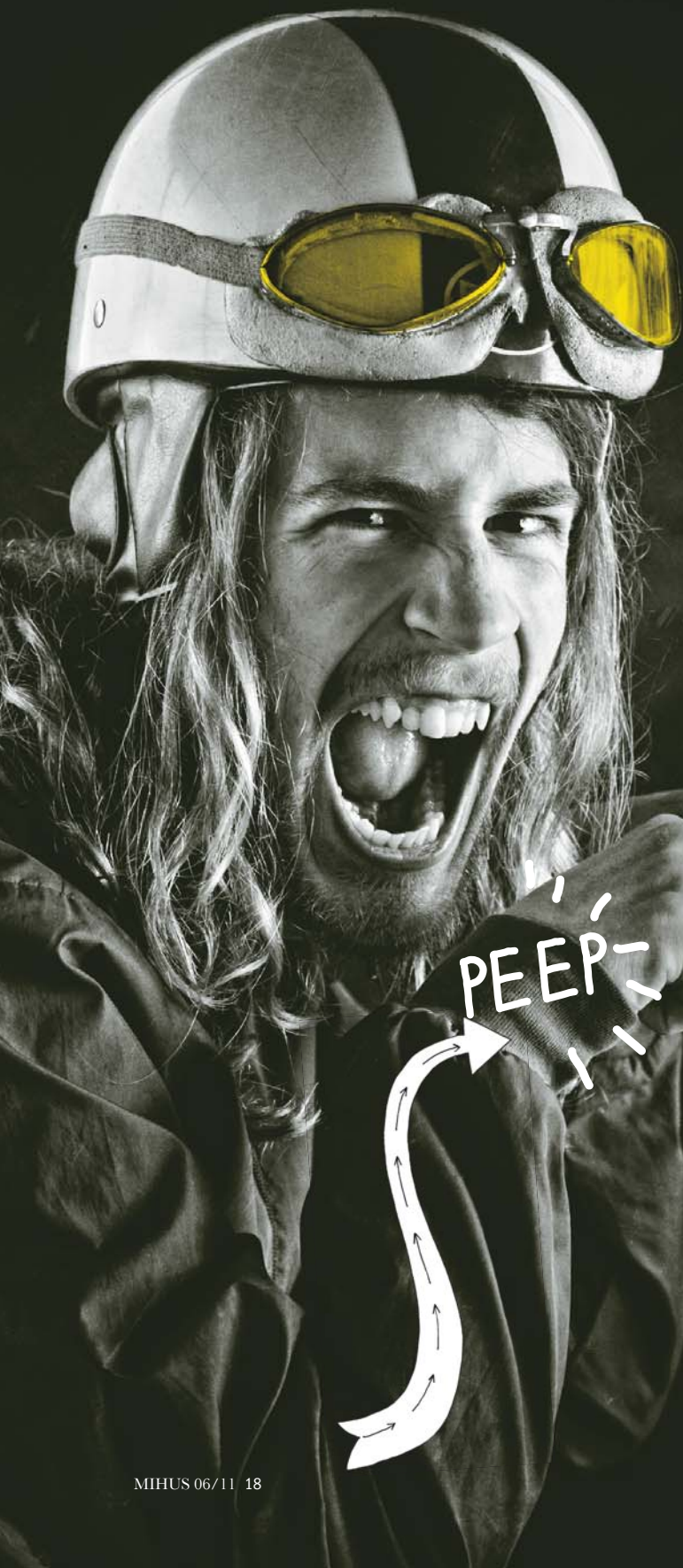
Kogemus programmiga AMICUS töötamisel, mille eesmärgiks on edendada tsiviilteenistuse ja vabatahtliku teenistuse koostöövõimalusi kohalikul ja rahvusvahelisel tasandil, on samuti andnud tagasisidena nii Eestis kui ka välismaal 3-6kuulise vabatahtliku töö teenistuse läbinute puhul kinnitust, et noored tajuvad enam vabatahtliku töö olulisust, mis on peale kodumaalt eemalolekut ja saadud vabatahtliku töö kogemust viinud nad kindlale veendumusele selle vajalikkuses ning seda just eriti oma kodumaal ja kodukohas. Lisaks tunnetavad AMICUS vabatahtlikud ka saadud vabatahtliku töö kogemuse olulisust aktiivseks kodanikuks olemisel ja võimalust seeläbi ise ühiskonnas muutusi mõjutada. Vabatahtlikuna kaasalõomise motivaatorina on vabatahtlikud toonud välja nii võimaluse

sõpruskonnaga koos midagi ühiselt ära teha, samas saada uusi kontakte, ja kindlasti ka uued kogemused ja oskused, mida vabatahtlik töö võib pakkuda. Vähem oluliseks ei pea AMICUS programmi kaudu vabatahtlikuna töötanud, et pakutava töö tegemiseks kasvab motivatsioon ka siis, kui see vastab vabatahtliku huvialadele ja annab võimaluse mingil määral ennast arendada.

Olen päri artikli autori mõtetega seoses vabatahtliku töö kogemuse analüüsimise ja õpikogemuse sõnastamisel toeks olemisega, milles on oluline roll ka noorsootöötajal või kellelgi teisel, kes vabatahtlikku kaasab, temaga kaastegutseb, aga samas eneseanalüüsi kaudu ka noorel endal. Kindlasti aitab eelnev teadvustatud vabatahtliku töö kogemus kaasa ka tööturul paremini silmajäämisel. Kuigi siiani ei ole ehk Eesti tööandjad haridustee ja eelneva nõpärts töö kogemuse kõrval vabatahtliku töö kogemusele niivõrd palju tähelepanu pööranud, on hakatud ka seda järjest enam märkama ning hindama noore CVs selgelt kirjeldatud läbi vabatahtliku töö saadud meeskonnatöökogemust, mis võib olla ka erinevate projektijuhtimise aspektidega – näiteks aja ja tegevuste, rahaliste ressursside kasutamise planeerimise ja muuga kokkupuutumine ja teatud vastutus, mis sellega suuremal või vähesemal määral on kaasnenu. Lisaks muidugi kultuuriteadlikkuse ja keeleoskuse arendamine, mis on eriti märgatav mõnda aega välismaal vabatahtlikuna töötanud noorte puhul, kes lisaks paremale võõrkeelteoskusele on üldjuhul omandanud ka tolerantsema ja avarama ilmavaate, võõras kultuuriruumis enese ja tööga toimetuleku ning rahvusvahelistes meeskondades töötamise kogemuse.

AMICUSe vabatahtlikuid tsiteerides – “vabatahtlik töö on parim viis anda midagi maailmale tagasi ja vabatahtlik töö on minu elu värv!” Loodetavasti lisab järjest rohkem noori oma elu värvigammasse vabatahtliku töö näol lisavärvi ja usub, et meil kõigil on aktiivsete vabatahtliku töö tegijatena vastutus ja võimalus ühiskonnas toimuvat mõjutada ning muutusi esile kutsuda.

Vabal tahtel, sunniviisil.

Roy Strider,
aktivist

Mootorratas tõttas peale järsku pöört märke. Tolmuse tsikli nooruke juht vahetas kiirustades kaks käiku allapoole ja lisas järsult gaasi. Sinakasroheliste mägede vahel looklev tee kadus nii eespool kui mootorratta tuleku suunal kõrgustesse.

Asesh Pryiadarshi Rai kummardus oma tsikli juhtrauale kiiruga märguandeks kinnitatud trikoloori suunas, tõmbus veelgi enam kühmu ja võttis oma sõiduriistast viimase välja. Tema kõhn keha kooldus bensiinipaagi vastu ja kui ta hetkeks tagasi kiikas, võisin juhi tolmuvest näost tõusvate kulmude vahel näha murelikku kortsu.

Klammerdusin sellesamuse mootorratta külge ning võitlesin gravitatsiooniga. Minu raske seljakott polnud kindlasti sobiv suurtes kõrgustes jalgsi rändamiseks, veelgi vähem aga Himaalaja mägitheelal kihutaval tsiklil istumiseks. Kuid käimas oli Gorkhalandi vabastusliikumise järjekordne aktsioon, mis tähendas, et kõik teed olid tavapärasele transpordile suletud. Aseshi mootorratas oli selles mitmekümneruutkilomeetrises piirkonnas üks vähestest mootoriga sõiduriistadest, mis lähapäevil liikuda võis ning seega ei jäänud mul üle muud, kui uuel tõusul veelgi kõvemini sõrmed ümber metalli suruda ja järjekordse jõupingutusega püüda sadulasse jääda.

Gorkhaland on piltlikult öeldes väikene korter Himaalaja kõrge korrusmaja, India, trepikojas, mis asub kusagil teisel või kolmandal korrusel. Selles korteris elavad koos paljud erinevad hõimud ja rahvad, kuid kogu korteri sisustus ning selle elanike poolt tekitatav tulu läheb millegipärast teise, palju suurema korteri elanikele. Suurema korteri nimi on Lääne-Bengal ja tegelikult asub ta väikest Gorkhalandist nii kaugel, et võiks kuuluda peaaegu teise trepikotta. Nõnda ongi juhtunud, et Gorkhalandi rahvas pole selles olukorras sugugi õnnelik ning on juba mitukümmend aastat püüdnud oma elukoha asjade üle ise otsustama hakata. Majavalitsus on aga suuremate poolel ning nõnda ei jää tillematel üle muud kui oma rahulolematust igal võimalikul viisil välja näidata ja suurema iseseisvuse ja otsustusõiguse eest visalt võidelda.

Asesh Pryiadarshi Rai on üliõpilane, ta on Gorkhalandi vabastusliikumise aktivist. Ja mina olen selles, eelpool kirjeldatud ja 2008. aasta kevadel aset leidnud episoodis tema seltsimees ja väikese jonnaka võitluse jonnakas toetaja. Lõpuks jõuame me okupeeritud Sikkimi kuningriigi piirialadelt Aseshi mootorrattal vahejuhtumiteta Darjeelingi mägilinna ning nüüd kirjutan juhtunust sombuses Eesti metsas. Asesh aga võitleb õigluse ja õiguste eest edasi udustes mägedes.

Nüüd oleks viimane aeg heita kõrvale see kirjatükk ja küsida, et mil moel ikkagi täpselt on mingi mootorratta seljas kügelemine seotud vabatahtlikkuse või toredate ühisalgatustega, nagu üleriigiline prahikoristamine või Balti kett. Ja niimoodi jõudagi välja peamiseni, millela vabatahtlikkust olemas olla ei saa. See on sund.

Asi on selles, et vabadus – nii see, mida Areshi oma seltsimeestega Himaalajas taga nõuab, kui see, mille peegeldust märkab siis kui minnagi vabatahtlikult, raamidest ja ettekirjutustest vabana, midagi tahtma või tegema Eestiski – see vabadus on tihti ka sunniviisiline ja raskestivälditav kohustus.

Kui vaadelda lähemalt, kui vabad on oma otsustustes kõik need lugematud vabatahtlikud, kes rändavad laia maailma abivajajaid õpetama, aitama, osalema hädavajalikes algatustes, aktsioonides ja võitlustes, siis pole raske näha, et tõelist vaba tahet saadab alati ühe sisemise vedru vaikenurve.

Mina ei pea õieti vabatahtlikeks neid, kes lähevad kodust lõkerdades ja naeruga, et näiteks kusagil teisel pool maa-kera väikestele inimestele keeli õpetada vaid selleks, et „saada minema“ või enesele „midagi tõestada“. Muidugi on ka säärane toimimine mõistetav ja tihti vältimatu. Noorus on juba kord aeg, kus seosed tekivad omal viisil ja vastavalt keskkonnale. Ometi näen tõelisi vabatahtlikke hoopis seal, kus nalja ja naeru nii tihti ei kuule.

Käesoleva aasta jaanuaris istusin köögis Guatemala piiri lähistel. Vaikselt vuliseva Rio Verde ääres asub Mehhiko keskvalimude vastu üles tõusnud maia indiaanlaste, zapatistide, üks autonoomsetest kommuunidest – caracol La Realidad, eestikeelses tõlkes lihtsalt Reaalsus.

Pimenes kiiresti, La Realidad oli mattumas sooja ja džunglihäältest tiinesse õhe. Tõusin, et kohendada köögi teises pooles või küpsetamisnurgas asuva metallplaadi peal tosavaid paljaksnäritud maisitõlvikuid ja jõuda pannkookidega valmis veel enne täieliku pimeduse saabumist. Koos palmilehtede, niine ja puukoorega moodustasid puust kasti visatud tõlvikud selle primitiivse, kuid hubase köögikese lõkkematerjali.

Kommuun peab ära kasutama kõik käepärase, mida loodus annab – Eesti mõistes küttepuid siinkandis ei varuta. Selles kommuuni laagripooles andsid tsivilisatsioonist esmapilgul märku vaid mõned metallist tahmunud kööginõud ja hütikestest eluasemete plekk-katused. Traditsioonilist katusematerjali asendama valitud plekk küll kuumeneb päikese käes ebaameeldivalt, kuid ei lase skorpionitel kõrgustesse turnida, et sealt veelgi ebaameeldivalt moel allpool toimetajatele krae vahele pudeneda. Seesama plekk toimib suurema pinna puhul ka kõlakaare ja helivõimendajana, mistõttu kuulsin tulijate samme veel enne kui nad küünlavalguse ja köögilõkke valgussõõri astusid.

Ka siin, Mehhiko ääremaal, sõjaväe ning paramilitaaride piiramisrõngas toimetavas kommuunis tegutsevad vabatahtlikud. Insener Saksamaalt, puusepp Prantsusmaalt, ehitaja Iraanist, õpetaja Peruust... ja paljud teised. Ma mäletan nende nägusid ja nimesid. Nad on vabatahtlikud sunniviisil. Nende sund tuleb nende endi südamest.

Mulle tundub, et suur hulk veendunud vabatahtlikest ei kutsu end enamasti ise vabatahtlikeks. See, kas keegi neid

üldse kuidagi kutsub, ei oma ühe tõelise vabatahtliku jaoks suuremat tähendust. Nad on olemas, nad tegutsevad ja annavad endast parima, sest peavad seda õigeks ja vältimatuks. Neid tõukab selleks tagant võimas pärituul, vägev mootor, mis toitub veendumustest ja südametunnistusest. Ja need allikad on suuresti ammendamatud.

See, mis ajendab Areshi ja tema võitluskaaslasi oma suurema autonoomiaga kodu, uue Gorkhalandi eest võitlema, koordineeritult passe põletama, kõiki Lääne-Bengali osariigi valitsusega seotud töökohti üles ütlema, teid sulgema, üldstreike ning massimiitinguid korraldama, pole kusagilt finantseeritud kaval vandenõu. See on nende südame sund. Ja säärane sundus pigistab rusikasse kümnete tuhandete vabadusvõitluse toetajate käed, lastest raukadeni ning kristlastest moslemiteni.

Nad tulevad tänavatele, ummistavad kogu Darjeelingu trotuaarid ja valguvad ümberkaudseid teeistandusi ühendavatele mägitähtedele ja tõstavad rusikad õhku, öeldes: „Aitab!“. Siis hakkavad rusikad ühes taktis viibutama ja demonstrandid karjuvad: „We want Gorkhaland, Gorkhaland, Gorkhaland!“ Kusagilt kostuvad sireenid, inimeste kohalt lendab üle sõjaväekopter, räägitakse, et kusagil kogunevad politseiüksused. Inimesi, demonstrante see ei huvita. Neid sunnib kohale nende vaba tahe.

Samal ajal tulevad Eestis kokku inimesed, gruppide ja sõpruskondadena, moodustavad töörühmad ja mõtlevad üheskoos: „Küllalt!“. Nad haaravad prügitodid, labidad, luud. Tõmbavad kätte kindad ja veavad kuklasse mütsid. „Kõrini rämpsus, me tahame elada puhtal maal,“ mõtlevad nad ning voolavad maanteeäärsetele pervedele, metsatukkadesse, parkidesse. Kusagil lööb nokastanud punkar jalaga prügitasti ümber, sealsamas sõidab tõi-seilmelimestest teeäärakoristajatest mööda sõiduauto, mille aknast kuidagi segadusse sattunud ja kramplikult irvitav mees töötajate suunas tühja suitsupaki nipsutab. Kuid koristajaid see ei puuduta. Nende vaba tahe on sügavamal kui maapinnal keerlev praht.

Ja zapatistide caracoli lõkkesuitsus lõpetavad õhtueinet vabatahtlikud maailmast. Mehaanik sirgeldab järgmise päeva tegevusplaani ja veab kriipsudena kokku mingi esmapilgul tundmatu agregaadi jooniseid. Puusepp kirjutab nohisedes ning suunurgas võbiseva naerutusega oma ruudulisse paksu kaustikusse – see on tema päevik. Iraanlane sirutab end puust pingile välja, keerutab vuntse ja läidab piibu. Köögiseinale on erinevad vabatahtlikud maalinud ja kirjutanud erinevaid lauseid või loosungeid, sinna on kirja pandud soove ja sõnumeid erinevates keeltes. Mõned on oma vaba tahte ja sisemise sunni ajal joonistanud midagi kommunitaarset, toetavat, sõbralikku. Kõige suuremalt on aga ikkagi näha zapatistide hüüdlauseid ¡Ya Basta! – eestikeelses tõlkes „Aitab!“ Ja selle kõrval juba läänemaailmast tuttav „Stand! Struggle! Resist!“ Kõik see pole vabatahtlikele eriti oluline. Kas nad, töölt tulnud ja tööliste raske ning nurgelise istumisviisiga, üldse oma puhkehetke detaile nii väga märkavadki. Vaevalt.

Tahaksin küsida, et millest nad kõik sel jaanuarikuu õhtul mõtlevad, kuid aiman, et tean vastust juba ette. Nad mõtlevad ... tööst.

Nõnda on, et vabatahtlikkus kui eluviis või sellise olemise lahterdamine, ei puutu vabatahtlikesse. Tõeline vabatahtlik muutub selleks kui ületab oma teekonnal punkti, kust tagasiteed mitte pole, vaid seda pole enam lihtsalt vaja.

Vabatahtlikkuse vundament on mõistmine, et kõik maailmas on ühendatud ning miski ei ole olemas sõltumatult. Seega saab igäüks kõike mõjutada, nagu kõik ümbritsev ja olemasolev mõjutab korraga igäüht eraldi. Nii taipab virgub vabatahtlik, et ainus viis midagi muuta, kasvõi veidigi, on selle muutmiseks lihtsalt pihta hakata. Sealsamas selgub ka, et kaudne tasu on enamasti tähtsamgi kui otsene rahaline tulu või ajutine hüve. Nõnda saab indiviid „valgustunuks“ ja olles tunnetanud oma kohta ja sõltuvust maailmas, muutub sundkorras vabal tahtel vabatahtlikuks – südametunnistusega ja pühendunud aktiivseks inimeseks.

Siis pole enam vahet, kas vaba tahe toimetab Indias Gorkhalandi mägedes, Eestis Tallinna-Tartu maanteeäärset või Mehhikos Chiapase osariigi Lacandoni džunglis. Vaba tahe on üsna universaalne ja ühtlaselt tagantsundiv nähtus.

Mille poolt vabatahtlikud võitlevad? Raske öelda, neid nähtusi või probleeme on üleslugemiseks liiga palju. Siiski saab kokkuvõtvalt defineerida vabatahtlikkust läbi negatiivsema varjundiga fookuse ja uurida, mille vastu vabatahtlikud tegutsevad. Mulle paistab, et vabatahtlikud koonduvad passiivsuse vastu. „Ükskõiksus tapab“, võiks olla vabatahtlike üleilmne loosung. Sellisel viisil vabatahtlikkust vaadeldes näeme, et vabal tahtel ja südame sunnil tegutsevaid inimesi jätkub kõikjal. Pole vahet, kas lasime jalakäija üle tee või aitasime segadusse sattunud buda mungal sularahaautomaadist tema säästusid välja võtta. Passiivsuse hülgamine on lihtne, see viib seitsmepäevase abastusega sinnapoole, sellele piirile, kust tagasiteed enam ei soovita.

Vabatahtlikkus on ikka kommunitaarne, ühis- ja kogukondlik nähe. Muidugi saab eristada individualistlikke vabatahtlikke ja kollektiividesse organiseerunud aktiviste, kuid enamasti tähendab vabatahtlikkust tegutsemist teiste ja alles seeläbi iseenda hüvanguks. Nii ei saa me hästi nimetada rohujuuretasandi vabatahtlikku töötut, kes rahahädas ja magusanäljas on purustanud kompvekikaupluse vitriinklaasi, et šokolaadi vohmida (sest on isu). Kuid jällegi, tasuta mõne hädalise aknaruudu parandamine on kindlasti vabatahtlik ja südame sunnil toimetatud tegu.

Seega pole sigaduste tegemine vabatahtlikkus, kuigi ka nende toimetamiseks pole otsest sundi enamasti vaja. Niisiis, vaba tahe võib küll olla, kuid määravaks saab siinkohal vabatahtlikkuse määramisel just sund – südametunnistuse ja sisemise hääle surve.

Vabatahtlikkus on, võiks öelda, ka budistlik – nõnda ma seda näen. Kaasalöömine ja aitamine, mis tuleneb kaastundest, sõbralikkusest, rõõmust ning võrdsest suhtumisest – ka see kõik kokku on sisemise sunniga seotud komplekt, inimeseks olemise eetika vältimatu osa. Nõnda on rõõmus vabatahtlik ka sõbralik ning kuigi vahest pole seda rõõmu võimalik esimese hooga märgata, on rõõm ja kaastunne alati olemas seal, kus toimetatakse otsest kasu saamata ja südame sunnil.

Viimasel ajal olen märganud vabatahtlikku filosoofiat kummastavalt sageli. Nii tihti, et küsida, kas ei ole põhjust loota vabatahtlikkusele toetuva ajastu teket. Huvitava näitena saab välja tuua eesseisvad riigikogu valimised Eestis. On märgiline ja tähtis, et Eestis, kus erakondade ja

poliitiliste parteide struktuur joonistas oma aegade alguses end suhteliselt demokraatlike ning vabal volil liituvate isikute kogudega, pole peale paarikümnet aastat omaaegsest lootusest palju alles.

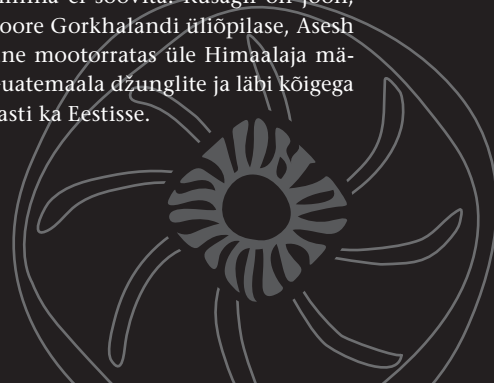
Erakonnad on ammu tagatoastunud, partei liinis toimuvad üritused ja ettevõtmised on enamasti planeeritud, sagedamini ka käsu korras mehitatud. Veelgi olulisem on, et parteistudes pole raske minna oma südametunnistuse hääle vastu ning loobuda kahetsusväärset suurest osast vabast tahtest. Kui vaba tahe sulgub taba taha, siis avab ukse moraalse pankroti. Südametunnistuse vabadus muutub vabaduseks südametunnistusest, ka ajuvabaduseks. Seega mõjub just nüüd värskest seltskond, kes deklareerib, et läheb kandideerimist katsetama omast vabast tahtest, nabi eelarvega ning sealjuures süsteemi vastu protestides.

Ei saa salata, et Leode või Kaarlite sõjasarv kostab veenvalt ja lootustandvalt. Sõltumatus ja südametunnistus ehk ongi nendega, igal juhul aga rohkem nende, uutega, kui hapendatud poliitikute võimust rikutud vaimuga. Nüüd tuleks suurema efekti saamiseks vaid organiseeruda ja sammuda võiduka lõpuni, jätkates vabatahtlike sõltumatute poliitikute ideega. Võibolla polegi enam nii kaugel aeg, kus isikliku otsese kasuta tehtav töö alles hinda läheb. Ehk nii hindagi, et muutub materiaalseski mõttes kallimaks nii mitmetestki rutiinsetest palgatöödest. Vabatahtlikest koosnev parlament poleks sugugi utoopiline, midagi taolist toimib juba aastaid kasvõi paljutsiteeritud Šveitsis. Seal ei saa rahvaesindajad oma parlamenditöö eest palka. Ometi elavad ka nemad, ja lausa luksuslikult.

Tahaksin uskuda, et need teadmised ja tegemised, mida vaba tahte sunni tõttu ühel hetkel avalikkuse ette pillutakse, kaaluvadki lähikümnendite jooksul üles isekuse, ignorantuse, omakasuhuse ja muud kiusajad. Teisiti ju demokraatias või iseotsustamises olla ei saa. Kodanikuühiskond võib oma tegeliku sisuni jõuda vaid vabal tahtel ja sisemisest sunnist kerkinud kohustuse läbi. See sisu aga eeldab taas koostööd, kommunitaarsust, omaabi ja kaastunnet – kõike seda, millest tänane maailm nii väga puudust tunneb.

Kuid miski ei juhtu iseenesest. Igäüks meist on suuteline lahti ütleva passiivsusest ning panema öla alla meid kõiki siduvale maailmale, selle eest tasu ootamata. Zapatistid Mehhikos taipasid seda mitukümmend aastat tagasi ning deklareerisid mitte ainult sõja hoolimatu keskvoimu vastu. Nad deklareerisid ka oma kredo: „Elame täna nii nagu homme!“. Indiaanlased mõistsid, et aega pole raisata, aega lihtsalt ei ole. Iseotsustamine oli aktuaalne nüüd ja praegu, sellega ei saanud oodata.

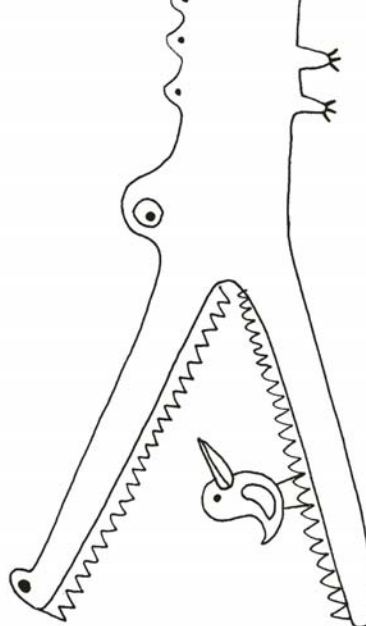
Kõik zapatistide kommuunid koosnevad mõistagi, vabatahtlikest. Välist sundi nende ühiseluga liitumiseks ei ole. Aeg näitab, kui elujõuliseks see vaba tahe Lacandoni džunglis kujuneb. Ja kusagil teadmata kauguses, kuid kindlasti kuskil eespool jookseb udune piir, millest üle astudes enam tagasi minna ei soovita. Kusagil on joon, mida ületades jõuab noore Gorkhalandi üliõpilase, Aresh Priyadarshi Rai tolmune mootorratas üle Himaalaja mägede, Mehhiko ning Guatemaala džunglite ja läbi kõige seotud maailma kindlasti ka Eestisse.

Kommentaar

Kairi Birk

Haridusprogramm SINA asutaja ja tegevjuht

Toon artiklis toodud näidetele lisaks ühe noorte vabatahtlike projekti Eestist ning arutlen, mis võis neid noori tegutsema ajendada.

Lugu räägib Karlist, Taunost ja Jürist. Kolm noormeest olid erinevatest Eestimaa nurkadest kolinud õppima Astangule. Uues kodukohas sai aga kiiresti selgeks, et paljudesse kohtadesse pääsemisel (töö, kool, pood või hoopis õhtune pidu) saab neile saatuslikuks tihti vaid kaks trepiastet – nimelt liiguvad poisid ringi ratastoolis. Mida teha?

Poisid otsustasid korraldada meelelahutuslikus vormis hariva peo, mille eesmärgiks oli informeerida Eesti noori ja teisi ühiskonnaliikmeid liikumispuudega noorte igapäevastest tegemistest. Projekti nimeks sai “Party on Wheels” ehk POW. Esinejate nimekiri oli muljeltavaldav (Tanel Padar, Külalised jpt) ning ka hariv pool õnnestus hästi – nimelt oli igal külalisel võimalus peo jooksul realselt ise istuda ratastooli ja läbida takistusrada, mis võimaldas kogeda tavasituatsioone ratastooliga liikumisel (uksepiit, tõusud, kallakud jne).

Poistel oli muidugi projekti alustades ka isiklik motivatsioon hästi läbi mõeldud. Mida mina noore inimesena tahan POW projekti teostades õppida, milliseid oskusi arendada? Isiklikest eesmärkidest koorusid välja selged rollijaotused – kes soovis arendada suhtlemisoskust, võttis enda kanda suhtlemise esinejatega; kes aga soovis end proovile panna disainerina, võttis vastutuse kodulehekülje loomise eest jne.

Olen SINA haridusprogrammis saanud jälgida kümnete noorteprojektide arengut. Selle kogemuse põhjal väidan, et inimesi ajendavad vabatahtlikuna tegutsema erinevad põhjused. Olgu see siis huvi ise tegevuse käigus õppida, muuta oma linnarahva elu paremaks või lihtsalt siiras soov midagi koos sõpradega looduses teha. Aga oma motivatsiooni on hea teada, see aitab just pikema vabatahtliku tegevuse juures pühendumist hoida ja töö lõpetada nii, et mõlemad osapooled on millegi võrra rikkamaks saanud!

Elu on seiklus!?

Otsus, jätta kõik ja minna vabatahtlikuks, oli mul peas ammu enne selle teostust. Teadsin, et võimalusi on ja arvasin, et peale gümnaasiumi lõppu ongi õige aeg minemiseks ja sukeldumiseks kõigesse, mis tundub uus ja huvitav. Ühelt poolt justkui preemiana, et 12 aastat käisin tublisti kooliteed, teisalt suur teadmisanu ja kolmandaks eneseteostustahe ning teadmine, et minus on miskit anda, midagi, mis teistelegi võiks kasulik olla.

Pärast mõningast asjaajamist olin seotud AMICUS vabatahtliku programmiga, mille eelduseks oli vabatahtliku töö kohalikul tasandil. Siis tuligi aeg minna Portugalisse – töötama lasteaeda. Kuus kuud läks ruttu, olles täis kordumatuid kogemusi ja enda ületamist ning seda kõike end pidevalt tõestades ja päriseluga silmitsi seistes. Nüüd tagantjärei võin hetkekski mõtlemata öelda, et selle poole aasta jooksul õppisin ma rohkem ja intensiivsemalt kui senise eluaja jooksul kokku.

Uus keel, kultuur, inimesed – otsast lõpuni kõik uus. Kuid lõpuks harjusin ma kõige sellega ära, pidades praegu Portugali oma teiseks koduks.

Vabatahtliku töö ehk mittetasustatav töö motiveerib vast rohkemgi, kui igapäevane palgeline töökoht. Projektide tegevusvaldkondade variatsioon on suur, alustades keskkonnast ja lõpetades meedia valdkonnaga. Seega kõik, kes asjast huvitatud, leiavad endale meelepärase „teetassi“.

Kasvasin, sain kordumatuid kogemusi, ideid edasiseks, sõpru ehk kogu eluks. Kindlasti kasvas iseseisvus ja võime mõelda „kastist väljas“, teades et maailm on suur ja lai ning inimesi, kes kasvõi naeratusest uut energiat saavad, on palju.

Vabatahtlik teenistus vastas ka minu senisele küsimusele, et mida oma eluga edasi teha, teadmises et elu lõpuni ei saa jääda apelsinipuude, sooja päikese ja võõra maa hingekirja. Sain aru, kui tähtis on inimene. Kui palju algab inimlikust lähenemisest ning siirast sõnast. Kui oluline on sotsiaalvaldkond ning kui vähe sellele tegelikult tähe-

lepanu pööratakse. Asusin Tallinna ülikoolis õppima sotsiaaltööd ja praegu olen valituga kõhklemata rahul.

Portugalist tulles sain pakkumise osaleda Toidupanga töös, mis komplekteerib toidupakke puudustkannatavatele peredele. Olin äratagemise jõudu täis ning see võimalus oli minu jaoks loogiline jätk.

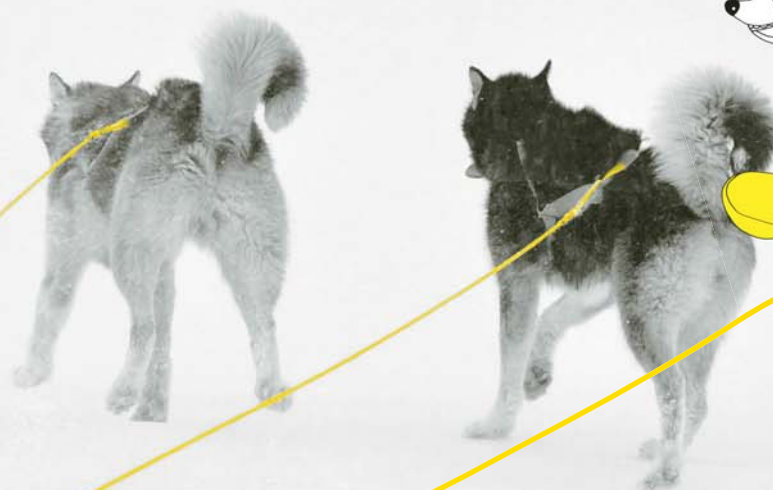
Motivatsiooni peamiseks allikaks vast ongi see, kuidas pealtnäha pisikesest asjast sünnib midagi suurt ja kellegi jaoks väga olulist. Kõik siin maal algab ja lõppeb inimesega, inimlikul tasemel. Palju on neid, kes ise omadega toime ei tule või kellel on eri valdkondades raske ise maandada. Ja kui palju on neid, kes toetust saaks pakkuda. Soe sõna, leivapäts, suunamine õigete asutuste poole – just kogu selle süsteemi sotsiaalne pool on see, mis mind motiveeris enne, kuid nüüd teeb seda veel rohkem. Jätkuvalt.

Noorte tähelepanu püüdmiseks oleks ehk efektiivne vahetu kontakt. Alustuseks propageerida EVSi – küll see ka edasises elus rakendust leiab. Messid, loengud koolides – inimeselt-inimesele ja ühelt sõbralt teisele. Vahetu suhtlus on see, mis tekitab keevalises eas vast kõige rohkem emotsioone, küsimusi, kõhkusi ja kahtlusi. Lõppresultaadiks on suur teadmistanu ja tahtmine ise kõik kuuldu järele proovida. Tean ka isiklikult noori, kes just nii oma küsimusteperioodile jätku on leidnud.

Kadri Tammejuur
Sotsiaaltöö tudeng

Tänase seisuga olen üliõpilane, kellel eluks ajaks vabatahtliku pisik küljes. Kõike on mu elus parasjagu, nagu just kindlal ajahetkel vaja on. Püüan elada nii, et pidevalt jätkuks sisemist põlemist. Vahel vähem, vahel rohkem. Mind ei pruugita mõista, sest vahel ei tee seda ma isegi. Üldiselt, ma olen, või oskan rahul olla.

Vahel on vaja minna

Et teha midagi uut, on vaja välja minna oma harjumuspärasest mugavast keskkonnast. Vähemalt minul. Samas ei pruugi keskkonna vahetus olla alati isegi piisav – tarvis on ka kindlat vormi, mille raames oma ideid ellu viia.

Vabatahtlikkuse idee on mulle ammusest ajast väga ilus ja vajalik tundunud, kuid siiski jõudsin ise reaalselt selleni alles siis, kui läksin sel kevadel Euroopa vabatahtliku teenistusega Brasiiliasse¹ Rio de Janeiro favela'desse (vaestlinnaosadesse) inglise keelt õpetama.

Enne seda olin vaid mõelnud end Eestis vabatahtlikkusega siduda ja kui lõpuks nii kaugele jõudsin, et ühe vabatahtlike organisatsiooni ridadesse astusin, oli mul oma toleleagsest kodulinnast nii küllalt saanud, et otsustasin Riiga vahetusüliõpilaseks minna. Riias tundsin, et ei ole veel piisavalt kaugel ja hakkasin end Brasiiliasse vabatahtlikuks organiseerima, sest mulle tundus just see õige vormina, kuidas ühendada oma ammune armastus Brasiilia vastu ja samas tungi midagi head ära teha. See organiseerimine jäi aga kuidagi katki... Seejärel viis elutee hoopis Saksamaale Berliini, kus ma samuti püüdsin vabatahtlikuna tegutseda, aga mitte piisavalt aktiivselt. Võib-olla ainus, mis mu senisest vabatahtlikkusest toimus, oli ühe Viljandi vanatädi abistamine täiesti omal algatusel. Ehk siis otsene kontakt inimese ja inimese vahel.

Saksamaalt tagasi tulnuna olid mu peamisteks sõpradeks Eestis rahvusvahelised vabatahtlikud, kes olid mulle eeskujuks ja inspireerisid mind, et teha teoks minu ammune unistus minna Brasiiliasse vabatahtlikuks. Olen neile tohutult tänulik nagu ka ühele eesti sõbrale, tänu kellele sain aru, et kui ma ei lähe praegu, siis ei lähe ma kunagi. Mõeldud-tehtud!

Mida ma Brasiilias siis kogesin? Kõige rohkem õppisin Brasiilias vabatahtlikuna töötades seda, et kuigi alati tuleb anda endast parim, võib juhtuda, et mingis kohas ei tahta seda korduvatest katsetest hoolimata vastu võtta. Siis tuleb julgus kokku võtta ja seda teha mõnes teises kohas, kus on kindlasti vaja, et just sina endast parima annaks. Valgustan lähemalt oma lugu: alguses määrati mind vastuvõtva organisatsiooni poolt teatriõpetaja assistendiks minu seniste teatrikogemuste tõttu. Kui mu portugali keele oskus ühe kuu möödudes juba piisavalt hea oli, et alustada iseseisvalt tundide andmist, hakkasid paradoksaalsel kombel minu tublid õpilased tundidest ära jääma. Kohalik teatriõpetaja ütles, et see on seal täiesti tavaline nähtus, et vahel noored ei tulegi kohale. Kui nad aga juba kuu aega kohale polnud tulnud, otsustasin oma favela's läbi lüüa millegagi, mis mind juba algelt Brasiiliasse tõmbas – muusika. See oli aga läbikukkumine, kuna nendel lastel pole koolis isegi muusikatunde, sest nad on juba niigi muusikaalsed ja minul polnud neile palju juurde õpetada. Siis

mõtlesin, et mida neil lastel tõeliselt vaja oleks, on inglise keel. Seda enam, et järgmine jalgpalli MM 2014. aastal just Rios toimub ja nagu sellest veel vähe oleks, on ka 2016. aasta olümpiamängud sealsamas. Ehk siis, nendeks puhkudeks vajatakse palju inglise keelt kõnelevat kohaliku – ka nooremapoolset – tööjõudu. Ühtegi minu inglise keele tundi aga ei toimunudki, sest tundide andmise ajaks oldi minu kogukonnas otsustatud hakata värvima klassiruumi, kus tunnid oleksid pidanud toimuma. Ja ega brasiillased siis töökate eestlaste kombel oma ruume ei värvi. Ikka jäetakse kõige viimane lõik, viie minuti töö enne kui kõik tehtud saaks, järgmiseks päevaks. Ja värvimise tõttu klassiruumi keskele kokku tõstetud asjad jäid sinna veel mitmeks nädalaks.

Otsustasin, et parem hilja kui mitte kunagi. Minu kolleeg kaasvabatahtlik oli juba mõne aja eest mulle rääkinud, et tema favela's on hädasti inglise keele õpetajaid juurde vaja, sest seal on palju lapsi, kes tõsiselt inglise keelt õppida tahavad. Läksingi sinna vaatama ja mida ma nägin – minu seniste ringituiskavate ja lärmavate laste asemel vaatasid mulle vastu tõepoolest ontlikud tegelased, kes olid huvitatud oma keeleoskuse arengust. Otsustasingi sinna jääda ja sain vähemalt oma sealveedetud aja lõpupoole kätte tunde, et teen seda, milleks olin sinna läinud.

Oma vabatahtliku kogemuse najal sain aru, et mulle on oluline teha midagi, mis minu jaoks on mõtestatud ja vajalik. Kuna vabatahtlik teenistus oli võimalus proovida järgi midagi, mida ma varem ametlikult teinud polnud – töö noortega ja nende õpetamine, sain kinnitust sellele, et mulle tõeliselt meeldib noortega tegeleda. Kuna see hoiab mind elu pulsi juures. Nüüd töötangi noortega Tallinna ülikooli juures tegutsevas Õpilaskadeemias, kus keskkoolinoortel on võimalik käia erinevate Tallinna ülikoolis õpetatavate erialade loengutes, et saada ettekujutus, mida üks või teine ala endast kujutab, et teha teadlikke karjäärivalikuid.

Maailm saab kindlasti seeläbi paremaks paigaks, kui rohkem inimesi teeb seda, mis neile meeldib ja millest tekib siia maailma rohkem positiivsust.

Marion Selgall
Tallinna Ülikooli
Õpilaskadeemia projektijuht.

Õpilaskadeemia aitab kaasa:

- keskkoolinoorte enesejuhtivuse ja võimete arengule
- õpingute jätkamisele ülikoolis
- edasiste teadlike kutsevalikute tegemisele
- konkurentsieeliste loomisele tööturule asumisel

¹ Marioni Euroopa vabatahtliku teenistuse projekt oli rahastatud programm Euroopa Noored toel. Lisainfo <http://euroopa.noored.ee>

Vabatahtliku tegevuse olulisusest noortevaldkonnas

Kuigi vabatahtlikust tegevusest üha rohkem räägitakse, on sissejuhatuseks siiski oluline käsitleda vabatahtliku tegevuse olemust. Heili Jõe määratluse kohaselt on vabatahtlik tegevus eelkõige tegutsemine teiste hüvanguks isiku vaba tahte alusel ning selle tegevuse eest tasu nõudmata (Jõe 2009, 102).

Selgepiirilise definitsiooni annab Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskus kolme peamise tunnuse abil:

1. Tegevus toimub vabast tahtest, mitte kohustuslikult ega sunniviisiliselt.
2. Tegija ei saa rahalist ega materiaalist tasu, kuigi võib saada palju kasu ning tänutäheks ka kingitusi.
3. Tegutsetakse väljaspool oma kodu ja perekonda, kellegi teise või laiemalt ühiskonna hüvanguks (VTA).

Definitsioone, mis on vabatahtlik tegevus on mitmeid, kuid oluline on ka välja tuua, mis ei ole vabatahtlik tegevus, sest nagu märgib ka Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskus, on vabatahtliku tegevusega lihtne segamini ajada töid, mida tehakse küll tasuta, kuid mitte otseselt vabast tahtest. Näiteks ei ole vabatahtlik töö üldkasulik töö ega ka koolipraktika (VTA).

Küsimusele, miks keegi hakkab vabatahtlikuks ning mis põhjusel ta sellele pikema aja jooksul pühendub, ei ole paraku ühest vastust. Erinevad uuringud näitavad, et motivatsioon vabatahtlikuks saada võib sõltuda erinevatest asjaoludest. Olulised on nii välised tingimused kui ka inimesest endast lähtuvad põhjused, näiteks isiksuse omapära. Sama oluline, kui miks inimesed vabatahtlikuks hakkavad, on ka see, miks inimesed vabatahtlikus töös pettuvad ning sellest loobuvad. Möller et al. toovad Philip Kotlerile viidates peamiste põhjustena välja ajapuuduse, huvipuuduse ja fakti, et keegi ei ole vabatahtlikuks kutsunud või selle vastu huvi üles näidanud (Möller, Ender, Mänd, Surva 2008, 31-33).

Peeter Vihma sõnul on vabatahtlik tegevus toimiva kodanikuühiskonna lahutamatu ja oluline osa ning vabatahtlik on elementaarne küpse ühiskonna liige, kuna heaoluühiskonnas jääb piisavalt palju ressursse üle, et enda minast pisut kaugemale vaadata ning teiste elujärge parandada, ootamata et riik selle ära teeks (Vihma 2010, 16).

Ometi on Eesti Legatumi heaoluindeksi (LHI) kohaselt – mis mõõdab osalemist vabatahtlikes ühendustes, annetamiskultuuri, võraste aitamisest ja vabatahtlikku tegevust – sotsiaalse kapitali poolest suhteliselt nõrgal kohal. 104 uuritud riigi hulgas oleme 94ndad. Madalast koostõttahetest tingitud arengupidurit on Eesti puhul kirjeldatud paljudes eluvaldkondades (Eesti inimarengu aruanne 2009, 22-23).

Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskuse tellimisel 2009. aastal ilmunud uurimuse kohaselt on ennast vabatahtlikuna määratlenud 30% vastajaist (nn teadlikud vabataht-

likud), samas aga vabatahtlikus tegevuses viimase 12 kuu jooksul osalenud nn mitteteadlike vabatahtlike oli oluliselt rohkem – 47%. Mitteteadlike vabatahtlike all on siinkohal silmas peetud tasu saamata erinevates vabatahtlikes tegevustes osalenud inimesi. Vabatahtlikus tegevuses on enam osalenud noored vanuses 15-24 ja vähem vanemaeline (65 aastat ja vanemad) elanikkond ning hariduse poolest osalevad vabatahtlikus tegevuses alg- ja põhiharidusega inimestest veidi kõrgema haridustasemega inimesed (kesk- ja kõrgharidus). 78% küsitletutest eelistab vabatahtlikus tegevuses osalemist siis, kui tegemist on mingi konkreetse tegevusega, näiteks heakorra- või päästetöödega või konkreetse inimese abistamisega. 17% aga osaleb märksa eripalgelistemas tegevustes, näiteks projektide kirjutamises ja teavitustöös. Kõige väiksem grupp 5% on osalenud peamiselt külaliikumise, kohaliku elu edendamise, sotsiaaltöö ja religiooni valdkonnas (Möller et al. 2009; Jõe 2009, 104).

Eesti Noorsoo Instituudi (ENI) tellitud „Noorte uuring 2009“ raames koguti ka andmeid noorte osalemise kohta vabatahtlikus tegevuses. Uuringu tulemustest selgus, et teadlikult on vabatahtlikus tegevuses osalenud viimase 12 kuu jooksul 21% 15-30aastastest küsitletutest. Selgub ka, et vabatahtlikus tegevuses on osalenud rohkem nooremad (15-19 aastased) ja vallalised ning vähem üle 25aastased ja abielus või vabaabielus noored. Samuti on eesti keelt kõnelevad noored vabatahtlikus tegevuses osalemisel aktiivsemad, kui vene keelt kõnelevad noored.

Kõige sagedasem vabatahtliku tegevuse vorm oli teiste abistamine – 43%, teisel kohal oli ürtuste korraldamine või neis aktiivne osalemine – 37%, 12% oli seotud koolitamisega ja juhendamise seotud tegevustega. 36% küsitletutest on vabatahtliku tegevuseni jõudnud sõprade kaudu, 17% omaalgatuslikult ning 15% kooli kaudu.

Ühekordsed tegevused (kampaaniad) või sagedusega kord aastas toimunud tegevused moodustasid vabatahtlikust tegevusest kolmandiku. Mingi projekti raames teatud aja jooksul (1-6 kuud) olid vabatahtlikuks 5% küsitletutest, kõigest vabatahtlikest tegevustest 25% toimus kord kuus või korra poole aasta jooksul, 36% tegevustest toimusid sagedusega vähemalt kord nädalas või 2-3 korda kuus. Populaarseimad valdkonnad olid nii eesti kui ka vene keelt kõnelevate noorte seas kunst ja kultuur, keskkonna korrashoid, tervishoid ning noorsootöö. Tervishoiu ning noorsootöö valdkonnas osalevad pigem vanema vanuserühma noored (25-30aastased), hariduses ja teaduses pigem 20-24aastased. Nooremad vanusegrupid töid rohkem välja keskkonnakaitse ja –korrashoiu ning sporditegevusi. Tegevusvaldkonnad eristuvad piirkonniti vastavalt pakutavate võimalustele. Näiteks noorsootöö moodustas kolmandiku Tartu piirkonna vabatahtlike mainitud tegevustest. Lõuna-Eestis eristus samuti noorsootöö ning Virumaal noorsootöö ja haridusvaldkond. Põhja-Eestis

osutus populaarseimaks külaliikumine ning Lääne-Eestis kunst ja kultuur. Tallinnas nimetati lisaks tervishoiule, kunstile ja kultuurile ka keskkonna- ja loomakaitset, noorsootööd ning sporti.

Kõige suuremaks motiveerijaks vabatahtlikus tegevuses osalemisel oli noorte puhul soov suhelda ning meeldivalt vaba aega veeta (88%), teisi aidata ning ennast arendada soovis vastavalt 88% ja 84%. Vähem soovitakse leida lahendusi isiklikele probleemidele – 55%.

Peamisteks vabatahtlikus töös mitteosalemise põhjusteks olid huvipuudus valdkonna vastu - 45% vastanutest ei olnud selle peale lihtsalt tulnud. 38% vastanutest ei olnud vabatahtlikuks tegevuseks lihtsalt aega ning 33% ei olnud veel leidnud võimalusi, mis neile huvi pakusid. Vabatahtliku tegevust ei pidanud üldse oluliseks 10% (Jõe 2009, 105-111).

Üheks võimalikuks takistuseks vabatahtliku tegevuse laialdasemal levikul on kindlasti asjaolud, et Eestis puuduvad vabatahtliku tegevust toetavad ja reguleerivad seadused ning vabatahtliku staatus sõltub eelkõige tema staatusest tööturul (töötav, tudeng jne). Samuti puuduvad vabatahtlikku tegevust ergutavad rahaliste toetuste skeemid ning Eesti seaduse kohaselt maksustatakse vabatahtlikele tehtavaid makseid võrdsetel alustel teistega (Study on Volunteering in the European Union Country Report Estonia 2010, 22-23).

Kuigi hetkel puudub riiklikul tasandil vabatahtlikele seadusandlik toetus ja kaitse, on siiski hulk inimesi, kes on vabatahtliku tegevusega seotud. Kuigi ka tunnustamine on väga oluline, on vabatahtlikule tähtsad sotsiaalsed garantiid, sotsiaalne staatus, tervis jne.

Pikaajaliste vabatahtliku tegevuse traditsioonidega Lääne-Euroopa riikides on õigusliku reguleerimise ja sotsiaalsete garantiide poolest pilt küll kirju, kuid siiski peab enamus riike õigusliku reguleerimist oluliseks ja vajalikuks (Vutt 2005, 25).

Vabatahtliku tegevuse rolli ja olulisust rõhutatakse üha enam. 2011 on Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta, millega rõhutatakse, et eriti just majanduslikult raskel ajal on vabatahtlik tegevus ning selle väärtustamine Euroopa Liidu jaoks oluline.

Põhjastena, miks on vabatahtliku tegevuse toetamine oluline, tuuakse Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta puhul välja, et ettevõtjatele on vabatahtliku tegevuse toetamine kasulik ettevõtte sotsiaalse vastutuse strateegia kaudu. Vabatahtliku tegevuse käigus omandatud oskused ja kogemused tõstavad inimeste tööalast konkurentsivõimet ning samuti aitab vabatahtlik tegevus vältida tõrjutust ja hõlbustada tööturule tagasitulekut (<http://www.siseministerium.ee/evta2011>).

Laidi Surva väidab Davis Smithile viidates, et vabatahtlikust tuleb arendada ja süvendada, sest see viib sotsiaalse kapitali kasvule, mis omakorda vähendab kuritegevust, koolist puudumist, rassidevahelist konflikti ning viib majanduse kasvule. Vabatahtlik tegevus on ka majanduslikult kasulik ning seda on üha enam hakanud märkama valitsused. Euroopas läbi viidud uuringu kohaselt tõi iga vabatahtlikku tegevusse investeeritud dollar tagasi 8 dollarit (Surva 2009, 31).

Vabatahtlik ei ole siiski ainult tasuta tööjõud ning oluline on silmas pidada, et palgalist tööjõudu ei saa kulude kokkuhoiu eesmärgil lihtsalt vabatahtlikega asendada. Vabatahtlikele peab ikkagi alles jääma vaba tahe.

Noortevaldkonnas on olukord teiste aladega võrreldes mõneti erinev ning toetus vabatahtlikule tegevusele suurem. Vabatahtliku töö teadvustamine ja edendamine on noortevaldkonnas väga tähtis noorte olulisesse ühiskondlikesse protsessidesse kaasamisel ja edasiseks eluks vajalike pädevuste omandamisel (<http://www.entk.ee/noortepoliitika-toimealad>; <http://www.psych.ut.ee/stk/enooored.html>). Noorsootöö strateegia 2006-2013 rõhutab, et ka vabatahtlike tunnustamine on oluliseks komponendiks noorsootöö jätkusuutlikkuse ja järjepidevuse tagamiseks (Noorsootöö strateegia 2006 – 2013; 2006, 24). Soodustamaks noorte vabatahtlikku tegevust, toetatakse noortevaldkonnas mitmeid vabatahtliku tegevuse programme ja projekte, mis annavad ka teatud tagatise. Headeks näideteks vabatahtlikkuse toetamisest noortevaldkonnas on Euroopa vabatahtlik teenistus ning Haridus- ja teadusministeeriumi noorteosakonna algatatud ning Eesti Noorsootöö Keskuse ja töötukassa koostöös elluviidav projekt TAHE (Töö Annab Hea Enesetunde), mis on vabatahtlik teenistus töötuks registreerunud noortele. Toetust saavad ka erinevad noorteorganisatsioonid, noortekeskused ja noortekogud, et noortel oleks võimalus ja koht, kus end noorsootöös tervikuna ja konkreetsemalt vabatahtlikuna tegutsedes proovile panna ning töökogemusi juurde saada (<http://www.entk.ee/tookasvatus>).

Sotsiaalministeeriumi andmetel on Eesti tööturul kõige enam kannatanud noored – viimase kahe aastaga on noorte töötus kasvanud üle viie korra, ning noorte suur tööpuudus tähendab sotsiaalset probleemi nii üksikisikule kui ka kogu ühiskonnale tervikuna. Noorena töötuks jäämine võib mõjutada tulevikuväljavaateid ja suurendada töötuks jäämise riski ka edaspidises elus. Seetõttu vaadeldakse noori tööturul ühe riskirühmana (Siimer, Malk 2010, 1).

Vabatahtlik tegevus ei ole küll palgatöö, kuid annab siiski noorele võimaluse tegutseda tööle sarnases struktuuris – on ülesanded, kohustused, kaastöötajad/vabatahtlikud jne. Igal noorel on oskusi, mida teistega jagada ning vabatahtlik tegevus aitab neid arendada ning uusi kogemusi omandada, suurenevad nii sotsiaalsed kui ka professionaalsed oskused, mis aitavad noorel võimalikule töödandjale ennast esile tõsta.

88 protsenti „Noorte uuring 2009“ raames küsitletutest pidas vabatahtliku tegevuse juures oluliseks motivaatoriks teiste aitamist, mis annab tunnistust faktist, et noored väärtustavad teistele andmist, kuid seeläbi ka rohkem iseennast ning oma panust (Jõe 2009, 110). Sarnaseid väärtusi jagavad ka teistes vanustes inimesed vabatahtlikku tööd tehes.

Kasutatud Kirjandus

Jõe, Heili. (2009) Noored ja vabatahtlik tegevus. Kogumikus Parts, Velli (toim) Noortemonitor 2009 (102-113). Tallinn. Eesti Noorsoo Instituut ja Eesti Noorsootöö Keskus.
Möller, Gerda; Ender, Jon; Mänd, Kristiina; Surva, Laidi. (2008; 2009) Vabatahtlik tegevuses osalemine Eestis. Uuringuaruanne. Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskus.
Siimer, Kadi; Malk, Liina (2010). Noored töötud Eesti Tööturul. Sotsiaalministeeriumi toimetised 4/2010
Surva, Laidi (2009). Vabatahtliku tegevuse arendamine kolmel tasandil: Ühiskond. Organisatsioon. Indiviid. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool.
Vihamäe, Peeter (2010). Viis mõtet vabatahtlikkusest. MIHUS nr.4, 16-18.
Vutt, Margit. (2005) Ekspertarvamus: Vabatahtliku tegevuse õigusliku reguleerimise vajadustest ja võimalustest. Tartu. Internetis: <http://www.sisemin.gov.ee/atp/failid/JuridilineEkspertiis050529.pdf> (05.11.2010)
Eesti kodanikuühiskonna lühisõnastik <http://ngo.ee/sonastik> (03.11.2010)
Eesti Inimarengu aruanne. 2009. <http://www.kogu.ee/public/eia2009/EIA-2009redis.pdf> (03.11.2010)
Noorsootöö strateegia 2006 – 2013. 2006. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium

<http://www.vabatahtlikud.ee> (02.11.2010)
<http://www.siseministeerium.ee/evta2011> (04.11.2010)
Study on Volunteering in the European Union Country Report Estonia (03.11.2010)
<http://www.entk.ee/tookasvatus> (04.11.2010)
<http://www.psych.ut.ee/stk/enooored.html> (10.11.2010)

TAHE ehk Töö Annab Hea Enesetunde

Eesti Noorsootöö Keskus (ENTK), noorteorganisatsioonid, -ühingud ja teised noorsootöösasutused hakkasid Eesti Töötukassa vahendusel pakkuma vabatahtlikku tööd töötutele kevadel 2010.

ENTK ja töötukassa poolt loodud uus teenus pakub noortele ainulaadset võimalust töötada vabatahtlikuna noorteorganisatsioonides. Koostöö tulemusena edastab ENTK töötukassale noorteorganisatsioonide vabatahtliku töö pakkumised. Tänapäevaks on sõlmitud 16 koostöölepet.

Teenuse eesmärk on anda noorele töökogemust, teadmisi ja oskusi ning aidata tekitada või säilitada tööharjumust. Vabatahtlikuna töötades saab ta proovida erinevaid tegevusi, õppida tundma oma tugevaid külgi ja hinnata erinevate tegevuste ja valdkondade sobivust. Samuti pakub vabatahtlikuna töötamine võimalusi uute tööalaste kontaktide loomiseks ja sisukaks aja kasutamiseks.

Vabatahtlik töö võib hõlmata erinevaid tegevusi, mida vabatahtliku töö pakkuja viib läbi peamiselt avalikes huvides ja ühiskonna heaks.

Vabatahtliku töö pakkuja saab abi oma tegevuste elluviimiseks ning noortelt huvitavaid mõtteid, ideid uute tegevuste jaoks. Igal noorel on midagi väärtuslikku organisatsiooni panustada.

Töötuna arvel oleval vabatahtlikule tööle suunduval noorel on Eesti Töötukassalt võimalik taotleda sõidutoetust (kuni 400 krooni päevas). Vabatahtlikuks olemine ei mõjuta töötuskindlustushüvitise saamist ega töötust. Vabatahtlikuna rakendust leidnud noor peab täitma aktiivsuse nõudeid ja peab tulema vastuvõtule ja arutama oma konsultandiga töölesaamise võimalusi kokkulepitud ajal. Täpsemad kokkulepped tehakse konsultandi või juhtumikorraldajaga. Vabatahtlikud osalevad peamiselt erinevate projektide läbiviimises ja töötavad laagrites noorte juhendajatena.

Lisa saab lugeda ENTK kodulehel <http://www.entk.ee/tahe>

Kati Plukk
Eesti Noorsootöö Keskus
peaekspert töökasvatases
Tel: 7 350 376
E-post: kati.plukk@entk.ee

Arne Akk
Eesti Töötukassa teenusejuht
Tel: 6679788
E-post: arne.akk@tootukassa.ee

Vabatahtlike Värav – juba nimi annab aimu portaali sisust. See on värav, mille kaudu huvilised pääsevad vabatahtliku tegevuse põnevale ja mitmekülgsele maastikule. Paar aastat tagasi Vabatahtlike Väravat luues võttis Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskus endale eesmärgiks koondada teema kohta olulisim info ning varustada see rikkalikult edasi suunavate viidete-ga. Kuna vabatahtlikud tegutsevad umbes paarikümnes erinevas valdkonnas, siis kogu selle kohta käiv informatsioon ju ühte kohta ära ei mahugi.

Nagu juba öeldud, sisaldab Vabatahtlike Värav palju infot ja siin on orienteerumisel abiks lihtne loogika. Esilehel toome välja aktuaalse ja päevakajalise, ülemisest menüüst tasub otsida infot ja nõuandeid ning parempoolsetesse kastikesse koondame asju, millega saab kohe midagi praktilist peale hakata.

Kasutajastatistika näitab, et kõige sagedamini külastatakse vabatahtlikke otsivate organi-satsioonide kuulutusi ja andmebaasi. See kinnitab Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskuse kogemust – vabatahtlike innustamiseks ei piisa ainult rääkimisest, kui tore ja kasulik see on, vaid tuleb pakkuda reaalseid tegutsemisvõimalusi. Kui näiteks noored soovivad vaba-tahtliku tööga tutvust teha, siis tõenäoliselt on nende esimeseks küsimuseks: „Kus minu abi vajatakse?“. Oleks liig oodata, et nad haaravad telefoni või hakkavad organisatsioone omal käel läbi käima, et sobivat tegevust leida.

Vahel juhtub nii, et olemas on soov tegutseda, kuid alustav vabatahtlik ei tea, millist vald-konda või tegevust üldse valida. Siis on abiks teiste vabatahtlike lood ja minu meelest väga põnevat lugemismaterjali pakuvad Vabariigi Presidendi poolt tunnustatud aasta va-batahtlike tegevuse lühikirjeldused rubriigis „Sündmused“. Näiteks 2009. aasta noorimad tunnustatud olid tol hetkel 20aastane Kaija Kõiv ja 22aastane Oliver Nahkur. Kaija vedas Kuigatsi noorte ühistegemisi ja korraldas üritusi, Oliver ühendas aga Eestis elavaid eri rah-vustest noori.

Tihti loetakse väravas ka nõuandeid, mis on koostatud meie käest enim küsitud küsimuste põhjal. Miks ja kuidas hakata vabatahtlikuks? Millised on vabatahtliku tegevuse võimalu-sed välismaal? Kuid väravat ei külasta ainult vabatahtlikud, vaid ka neid kaasavad organisatsioonid. Kust leida vabatahtlikke? Kuidas neid juhtida, motiveerida ja tunnustada? Kelle käest küsida vajadusel rohkem infot? 2010. aasta septembris alustasid tegevust maakondlikud vabatahtlike keskused Jõgeva-, Järva-, Lääne-, Pär-nu- ja Viljandimaal. Lisaks aitavad vabatahtliku tegevuse edenemisele Eestis kaasa mitmed ministeeriumid ja organisatsioonid, kelle andmed on leitavad rubriigis „Tegijad“.

Selleks, et Vabatahtlike Värav ei jääks pelgalt passiiv-seks seinaleheks, rikastame seda infolistide ja sotsiaalmeedia pakutavate võimaluste abil. Soovijad saa-vad endale e-posti vahendusel tellida uute kuulutuste teavitusi ning iga nädala esmaspäeval ilmuvat ülevaati-likku värava infokirja. Facebookist leiab meid Vaba-tahtliku Tegevuse Arenduskeskuse nime alt ja Twitteris on meie kasutajanimeks „vabatahtlikud“.

2011 on Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta ja siis on vabatahtlik tegevus kindlasti tavapäraselt rohkem tähelepanu keskpunktis. Kui soovite toimuvaga kur-sis olla, siis liituge Vabatahtlike Värava uudiskirjaga. Mis aga veelgi olulisem – andke meile teada ka oma vabatahtliku tegevusega seotud ettevõtmistest ja kui otsite oma tegemistesse appi vabatahtlikke, siis kuu-lutage väravas.

Kutsume Vabatahtlike Väravat külastama ja aktiivselt kasutama nii vabatahtlikke, organisatsioone, noortejuhte, kaarjäärinõustajaid kui ka kõiki teisi huvilisi.

Tuulike Mänd

Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskuse juhataja

ATS

Ava värav, leia võimalus!

GLEN projektid

GLEN tähendab kolme-kuulist vabatahtlikuna töötamist ühes Aafrika või Aasia riigis. Sellele eelnevad ettevalmistavad seminarid kahes Euroopa riigis ning järgneb teavitustöö tegemine kodumaal. GLEN projektidesse oodatakse kandideerima 21-30aastaseid aktiivseid eesti kodanikke, kes valdavad vabalt inglise keelt ning tunnevad huvi maailmahariduse vastu. Kandideerimise tähtaeg on tavaliselt jaanuaris. Ka käesoleval aastal on GLEN programmi raames värskelt naasnud viis vabatahtlikku: Lõuna-Aafrika Vabariigist (keskkonna ja meedia teemaline projekt), Keeniast (HIV ja AIDSi ennetusega seotud projekt); Gruusiast (turismiga seotud projekt); Ghanast (vabatahtlik tegeles õpetamisega külakogukonnas) ja Etioopiast (projekt toetas naisettevõtlust).

2012 aasta info osas hoidke kindlasti silma peal programmi veebilehel. 2011 aasta projektid on:

- 1) ETIOOPIA – naisettevõtluse edendamine
- 2) KEENIA – HIV/AIDSi alane ennetustöö
- 3) LÕUNA-AAFRIKA VABARIIK – ÜRO kliimamuutuste alase konverentsi ettevalmistamine
- 4) TAI – Laem Tong meremustlaste kogukonna arendamine
- 5) GRUUSIA – kodanikuühiskonna arendamine meedia abil

GLEN Eesti programmi eesmärgiks on kasutada osalejate isiklikku töökogemust inspiratsiooniallikana arengukoostöö ja maailmahariduse edendamiseks Eestis. Osalemiseks tuleb täita inglise keelne avaldus ning saata see meiliaadressile glen@terveilm.net ja posti teel aadressile: GLEN projekt, Arengukoostöö Ümarlaud, Suur-Karja 23, 10148 Tallinn.

Kogu info kandideerimise kohta: www.terveilm.net/glen
GLEN Euroopa koduleht: www.glen-europe.org

GLEN on Euroopa Liidu üheksa liikmesriigi (Eesti, Läti, Poola, Tšehhi, Slovakkia, Sloveenia, Ungari, Prantsusmaa, Malta) kodanikuühenduste ning Saksa maailmaharidusega tegeleva organisatsiooni ASA koostööprojekt. Selle eesmärgiks on tõsta noorte teadlikkust arenguprobleemidest vaesemates riikides ning toetada noorte aktiivset osalemist säästliku ja solidaarse mõtteviisi edendamisel.

Projekti koordineerib Eestis Arengukoostöö Ümarlaud ja rahastab Eesti Välisministeerium.

Karmen Saul
GLEN koordinaator

MTÜ Noortevahetuse arengu ühing EstYes

EstYES pakub seiklusrikast võimalust osaleda **rahvusvahelistes vabatahtlike laagrites** üle maailma. Suurem osa laagritest toimuvad suveperioodil, kuid soovi korral on võimalus sõita laagrisse ka aastaringselt. Laagrid toovad kokku erineva kultuuritaustaga inimesi, kes koos elades teevad tööd, mis soodustab kohalikku arengut. Laagrite teemade ring on lai: keskkond, kultuuri- ja kunstiprojektid, töö festivali juures, töö lastega, talutöö, renoveerimine, arheoloogia, ehitamine, heakorratöö jne. Laagrid kestavad tavaliselt 2-3 nädalat ning neis osaleb keskmiselt 10-20 inimest, ühest riigist üldjuhul mitte rohkem kui kaks inimest. Tööpäeva pikkus erineb laagriti, jäädes enamasti 5 ja 7 tunni vahele. Tööst vabal ajal korraldatakse ekskursioone ümberkaudsete vaatamisväärsuste juurde ning organiseeritakse erinevaid tegevusi laagris kohapeal. Vastutasuks tehtavale tööle on laagris majutus ja toitlustus tasuta.

Kui aga noor soovib pikemaks ajaks vabatahtlikuks minna, siis võid katsetada **MTV projekte** (*mid term voluntary projects*), mille kaudu võib minna nii Ameerikasse, Aiasse, Aafrikasse kui ka Ladina-Ameerikasse. Projektide kestvus on 1-12 kuud ning tööde ring lai: alates sotsiaaltööst ning lõpetades keskkonnaalaste projektidega.

Kes aga ei tihata kodust kaugemale lennata, võib saada sarnase kogemuse võrra rikkamaks ka Eestis. Näiteks **laagriliidrina** töölaagris välismaa noori juhendades või **mentorina**, toetades vabatahtlikke, kes on tulnud pikemaks perioodiks meie maad uudistama ja kohaliku kogukonna arengusse panustama.

Tallinn 2011 vabatahtlikud

2011 TALLINN EUROOPA
KULTUURIEPEALINN

vabatahtlik

Euroopa kultuuripealinna aasta lähenedes võtab üha enam tuure ka kultuuripealinna Tallinna vabatahtlike programm. Praeguseks on Tallinn 2011 vabatahtlike umbes tuhatkond ning nagu eelnevate kultuuripealinna tegemised näitavad, suureneb kultuuripealinna aasta saabudes ka inimeste soov selles projektis kaasa lüüa ja panustada.

Vabatahtlike kaasamine kultuuripealinna tegemistesse on kultuuripealinna liikumise loomulik ja oluline osa. Senine praktika on näidanud, et vabatahtlikuna selles projektis osalemine on populaarne ja meeldiv kogemus. Nii on see olnud varasemates kultuuripealinna Staveren, Liverpoolis ja Istanbulis, nii on see tegelikult ka Tallinna puhul.

Kui küsida inimeste käest, miks nad soovivad vabatahtlikuna meie programmis kaasa lüüa, kõlab peamiste põhjustena soov aidata ja osa saada nii erakordse sündmuse korraldamisest, piiluda korralduse telgitagustesse, omandada uusi kogemusi ja tutvusi ning teha lihtsalt teistele head. Lõppude lõpuks annab see aasta ju tõuke Eesti kultuuri arengule, suunab kogu Euroopa silmad Tallinnale, julgustab koostööle, uutele ja enneolematutele ettevõtmistele ning paneb kogu linnaruumi kultuuri teenistusse.

Kultuuripealinna vabatahtlikud on tavalised inimesed – noored ja vanad, erivajadustega, eri rahvusest. Nad kannavad ainulaadset kultuuripealinna vabatahtlike riietust ja abistavad korraldajaid sündmuse ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Vabatahtlikud on korraldajate tiimi liikmed. Samas on nad ka kultuuripealinna saadikud ja otsesid külalistega. Oma olemuse, mõtlemise ja kogemusega mitmekesistavad nad Tallinna kultuuripilti ning annavad edasi külalislahke Euroopa kultuuripealinna Tallinna olemust, väärtusi ja üksteisesse suhtumise kultuuri.

Võimalusi kaasalöömiseks on palju. Näiteks info jagamisel ja kogumisel (infotöötajad, küsitluste läbiviijad, tõlgid, veebimeistrid), sündmuse läbiviimisel (piletikontrolörid, garderoobitöötajad, fotograafid, tehnilised abilised), assisteerimisel (kunstniku, produtsendi, sihtasutuse abid), külaliste võõrustamisel (vastuvõtjad ja saatjad, autojuhid, giidid, tõlgid) jne. Iga sündmus ja selle korraldajad on erinevad ning ilmselt on seegi meie vabatahtlike suurim võimalus – piiluda nii mitmete korraldajate tegemistesse ja saada sellest tiimiliikmena osa.

Juba nüüd võib väita, et vabatahtlikuks olemine annab kõige ehedama ja isiklikuma kultuuripealinna kogemuse. Nii mitmedki vabatahtlikud avastavad enda jaoks uusi kontserdi- ja etenduskohti ning kultuuritegijaid. Võime julgelt öelda, et meie vabatahtlike programm on üks publiku kasvatamise viise ning suurendab nii mitme vabatahtliku oskust kultuurikorralduses orienteeruda.

Tähtsusetu pole ka kultuuripealinna vabatahtlike programmi mõju ühiskonnale, muutes inimesed aktiivsemaks kodanikuks ning arendades vabatahtlikkuse mõtleviisi Eestis, eriti aga kultuurivaldkonnas.

Millal siis veel, kui mitte aastal, mis on Euroopa Nõukogu poolt nimetatud Euroopa vabatahtliku tegevuse aastaks ning mil Tallinn kannab kultuuripealinna tiitlit, tõsta tähelepanu keskpunkti just meie kultuurisektori vabatahtlikkuse? Kultuur algab meist, ka vabatahtlikkuse kultuur!

Piret Ehavald

Vabatahtlike koodrinaator

vabatahtlikud@tallinn2011.ee

www.tallinn2011.ee/vabatahtlikud

Noortefond julgestab noori osalema ja kaasa rääkima

Avatud Eesti Fondi juures tegutsev Noortefond on loodud selleks, et toetada noorte arengut aktiivseks kodanikeks, kes tahavad mõjutada avalikku elu ning edendada koos teiste noortega avatud ühiskonna põhimõtteid. Avatud ühiskonna väärtuste hulka kuuluvad muuhulgas näiteks aktiivne osalus, sotsiaalne sidusus, koostöö ja sallivus.

Noortefondist saavad toetust taotlema 15-29aastased noored. Fondi teeb eripäraseks see, et noored saavad taotluse esitada tavalise eraisiku või sõpruskonnana ning ei pea end ametlikult registreerima. Organisatsioonid Noortefondilt toetust taotlema ei saagi, sest fondi eesmärk on aidata noortel võimalikult kiiresti, lihtsalt ja liigse bürokraatiata oma head ideed ellu viia. Eelkõige soovib fond toetada noorte kirjutatud ja noortele suunatud projekte, mille sisu loovad noored ise. Väga hinnatud on algatused, mis julgevad välja pakkuda uuenduslikke ideid ja tegutsemisviise.

Eriti oluliseks peab Noortefond järgmisi teemasid:

Noorte kaasamine ja kodanikuaktiivsuse edendamine – nii noorte juhitud kohaliku või riikliku tasandi projektid kui ka noorte osalemine nende endi poolt korraldatud tegevustes. Eelistatud on projektid, mis pakuvad noortele osalusvõimalusi, soodustavad kaasamist ning arendavad noorte oskusi osaleda otsuste tegemisel, mis puudutavad nende elu koolis, külas või linnas.

Kultuurilise mitmekesisuse väärtustamine ja erinevatest rahvustest noorte ühistegevused – selleks võivad olla noortevahetused Eestis, sõprussidemete loomine eesti- ja venekeelsete koolide vahel, ühistegevused erinevast rahvusest inimeste vahel või muud samalaadsed ettevõtmised.

Tõrjutud ja ebasoodsas olukorras noored – projektid, mis kaasavad näiteks linna- ja maanoori ning sotsiaalmajanduslikult, hariduslikult, kultuuriliselt või geograafiliselt ebasoodsas olukorras elavaid noori. Eelkõige peaksid projektid kaasa haarama neid, kelle võimalused on piiratud.

Tervishoid, eriti HIV/AIDSi ennetamine.

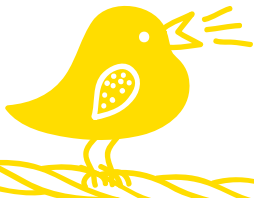
Säästev areng ja keskkonnateemad.

Sooline võrdõiguslikkus ja võrdsed võimalused.

Maarja Toots

Noortefondi koordinaator

Loe lähemalt: www.oef.org.ee/noortefond

SINA programm

SINA tähendab Suured Ideed Noorte Algatusel. Igal aastal kutsume kokku noortegrupid üle Eesti ja aitame neil üheksa kuu jooksul ühe idee teoks teha. Paljudele on see esimene kogemus meeskonnana töötamisest, ettevõtlikkusest ja millegi suure äratemisest. Esimene, aga kindlasti mitte viimane.

SINA programmis on kolme aasta jooksul ettevõtlikumaks saanud juba üle 300 noore neljas erinevas maakonnas. Kuid meie visioon on aidata ettevõtlikumaks kujundada tuhandeid Eesti noori, selleks jätkame ka sügisel 2011 laienemist uutesse maakondadesse.

SINA on Heateo Sihtasutuse poolt 2007. aasta sügisel asutatud mittetulundusühing. Seda finantseerivad toetajad, kes on nii mõneski mõttes uue ja ettevõtlikuma Eesti osanikud. SINA on toetanud ja toetavad EAS, advokaadibüroo Sorainen, Avatud Eesti Fond, Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Haridus- ja Teadusministeerium, Tallinna linn, Hill & Knowlton, Sokos Hotel Viru, Pallas Hotell, Amserv ja mitmed teised ettevõtted.

www.sinanoored.ee

MTÜ SENT

MTÜ Sild Ettevõtlike Noorte Tulevikku (SENT) on Eesti koolides majandusõpet korraldava Junior Achievement Eesti (JA Eesti) vilistlasorganisatsioon, mis loodi 2005. aasta oktoobris. MTÜ SENT liikmeteks on valdavalt edukamad õpilasfirma programmi läbinud noored.

SENT korraldab nii kesk- ja kutsekooli õpilastele kui ka üliõpilastele mitmeid majandus- ja ettevõtlusalaseid üritusi. Üks nendest on "Töövarjupäeva kroon". Ürituse eesmärgiks on anda noortele võimalus tutvuda tegusate ja edukate inimeste igapäevaeluga. Lisaks annab see ülevaate karjäärivõimalustest ning aitab tõsta huvi ettevõtluse ja majanduse vastu.

Ettevõtlusõppäeva laager ehk 24h camp on koolitus, mille käigus tehakse 5-9liikmelistes gruppides 24 tunni jooksul läbi ettevõtte loomise lugu, alustades äriidee välja töötamisest ja lõpetades oma idee „investoritele“ maha-

müümisega. Laagri programm põhineb Junior Achievement – Young Enterprise (JA-YE) põhimõttel *learning by doing*.

Turuplats on simulatsioon majandusringlusest, kus turul kohtuvad ettevõtted – tootjad ja jaemüüjad –, ning majapidamised ja pangad. Mäng aitab paremini mõista majandusprotsesse ja selgitab turu toimimist.

Lisaks korraldab SENT igal aastal ka õpilasfirmade kodulehtede võistlust ning koordineerib üliõpilasfirma programmi.

Et SENT on Junior Achievement Eesti vilistlasorganisatsioon, on kujunenud heaks tavaks teha koostööd mitmesuguste noortele suunatud ürituste korraldamisel – näiteks rahvusvaheline majanduskonverents, majanduse suvekool ja õpilasfirmade laat.

Programm Euroopa Noored võimalused

Programm Euroopa Noored (i.k Youth in Action) on Euroopa Liidu kodanikuharidusprogramm, mis on mõeldud kõigile 13-30-aastastele noortele. Programmi rakendamist koordineerib Euroopa Noored Eesti büroo, mis on sihtasutuse Archimedes struktuuriüksus. Lisaks projektide menetlemisele tegeleb büroo taotlejate nõustamisega ja aitab partnerite otsimisel.

Programmi raames on kõigil noortel võimalik toetust taotleda väga erinevatele tegevusvõimalustele.

- Tšeki välismaa kultuure noortevahetuses osaledes.
- Hüppa ellu tundmatus kohas, töötades vabatahtlikuna mõnes välisriigis.
- Pane oma sõna maksma, teostades noorte demokraatiaprojekti või korraldades kohaliku või rahvusvahelise noorteseminari.
- Parem maailm - see on Sinu teha kohaliku või rahvusvahelise noortealgatuse abil.
- Noorsootöötaja kõvema taseme saavutamiseks, korraldades koolitustegevuse- ja võrgustikuprojekti.

Kõik see on võimalik programmi Euroopa Noored erinevaid alaprogramme kasutades. Ja kõik see saab alguse lennukast ideest ning tugevast tahtmisest ise midagi ära teha! Programmil on aastas kokku 5 taotlustähtaega: 1. veebruar, 1. aprill, 1. juuni, 1. september, 1. november.

Vaata täpsemalt: <http://euroopa.noored.ee>

Noorte ettevõtlikkuse arendamise all peab Euroopa Noored Eesti büroo silmas ennekõike ettevõtliku ellusuhtumise kujundamist - areneb soov ning võime hoolida ja ümbritsevat märgata ning valmidus ise reaalselt tegutseda selleks, et luua ja toetada ühiskonna üldist positiivset arengut. Ettevõtlikkus on otseselt seotud algatusvõime kujunemisega ning sellega, et inimene ise tegutseb muutuste nimel. Erilise tähelepanu all on projektid, milles noored läbi oma tegevuste ja hoolimise aitavad ka teistel märgata ja panustada. Euroopa Noored Eesti büroo peab oluliseks ettevõtliku ellusuhtumise väljundiks vabatahtlikku tööd, mis on konkreetne võimalus tegutseda ühiskonna positiivse arengu nimel. 2011. aasta tõi endaga kaasa mitmeid prioriteete, mis toetavad noorte ettevõtlikkust ja vabatahtlikku tegevust. Käesolev aasta on Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta ja teemaprioriteetidena on esiletõstetud sel aastal noorte ettevõtlikkuse arendamine; keskkonnateadlikkuse tõstmine ja maailmahariduse edendamine; koostöö Hiina vähemusse kuuluvate noortega ning sotsiaalne sidusus.

Julgeid ja lennukaid projektiideid teile 2011. aastasse!

SA Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo

Ettevõtlikkuse arenguprogramm ENTRUM

*Entrum patroon Gerd Kanter
innustab noori tegutsema*

*Entrum patroon Gerd Kanter
noortega Entrum avasessioonil*

*Entrum programmi avasessioon
25.10.2010 Jõhvi Kontserdimajas*

25. oktoobril 2010 startis Jõhvi kontserdimajas Eesti Energia käivitatud noorte ettevõtlikkuse arenguprogrammi ENTRUM avasessioon "Julge unistada!", kuhu kogunes üle 600 Entrumi programmis osaleja.

Programmi eesmärk on innustada noori käivitama ja ellu viima ettevõtlikke algatusi, mis aitavad parandada noorte elu ja nende sotsiaalset, kultuurilist ja majanduslikku keskkonda ning selle kaudu aidata kaasa ettevõtliku ja vastutustundliku mõtteviisi kujundamisele noorte seas. Programm innustab noori unistama, pürgima oma unistuste poole ning mõistma, et just nemad ise vastutavad elus tehtud valikute eest. Programmi sihtgrupp on 15-17aastased noored ehk 9-11 klasside üldhariduskoolide ja kutsekoolide õpilased, kes parasjagu seisavad valiku ees mida nad elus tahavad teha, millele ennast pühendada ja kas või kuhu edasi õppima minna.

ENTRUM programmi filosoofia põhineb 7. oktoobril 2010 majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi, haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase, kaubanduskoja juhatase esimehe Toomas Lumani, Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse direktori Robert Lippini ja Ettevõtluse Arendamise SA juhataja Ülari Alametsa allkirjastatud ettevõtlusõppe edendamise kaval "Olen ettevõtlik!".

Programm koosneb kaheksast ettevõtlikkuse sessioonist, mille raames ENTRUM programmi põhi- ja külalismi-mentorid koostöös ENTRUM programmi partneritega aitavad kaasa ettevõtlikkusprojektide konkursile "Olen ettevõtlik!" registreeritud algatuste projektideks arendamiseks, käivitamiseks ja elluviimisele. Kokku laekus konkursile "Olen ettevõtlik!" 89 projektiideed. Nende arendamine ja

elluviimine toimub viie erineva ettevõtlikkuse labori raames, milleks on uued tehnoloogiad, meedia, loomemajandus (muusika, disain, teater), öko-majandus, teenindus ja tootmine. Noortel aitavad oma projekte ellu viia ning innustavad oma unistuste poole liikuma oma elus ja karjääris edukad ja ettevõtlikud inimesed, näiteks rate.ee looja Andrei Korobeinik, õpilasfirma Roheline Jalg üks asutajatest Margus Potisepp, kinofestivali PÖFF meeskond, Tallinn Music Week festivali korraldajad, ajakiri Director, Sten Tamkivi ja Skype, Aivar Rehe, Joel Volkov reklaamiagentuurist der Tank, tippsportlane Jelena Glebova jpt.

Tänaseks on Eesti Energia initsiatiiviga noorte ettevõtlikkuse arendamisel kaasa aitamas üle viiekümne erineva ettevõtte ja organisatsiooni, kelle jaoks on olulised Eesti majanduse tulevik ja areng. Nende hulgas Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, EAS, Loov Eesti, ESA, Tehnopol, Tallinna Loomeinkubaator, kodanikuliikumine Minu Eesti.

Programmi patroonid on olümpiavõitja Gerd Kanter, reissöör Ilmar Raag, laulja Tanja Mihhailova, ansambli AveNue laulja ja ettevõtja Vladimir Terdakov ning Tallinn Music Week festivali korraldaja Helen Sildna, kes avasessioonil oktoobris innustasid ja julgustasid noori ettevõtlikkusele. Programm alustas tegevust Ida-Virumaal, kuid juba järgmisel õppeaastal 2011/2012 on plaanitud laiendada ka teistesse maakondadesse. Kui soovid ENTRUM programmis osaleda või kaasa aidata siis vaata täpsemat infot www.entrum.ee või liitu ENTRUMi sõpradega Facebookis või V Kontakte lehel.

Darja Saar
Entrum programmi koordinaator

Isiklik arvamus vabatahtlikust tööst

Vabatahtliku töö maksavad kinni need inimesed, kes käivad raha eest töö!“ kõlas väide, kui külastasin Põltsamaa ühiskümnaasiumi gümnaasiste, et rääkida noortele vabatahtliku töö väärtusest nende tulevikku silmas pidades. Kas neil oli õigus?

Olen teinud vabatahtlikku tööd seni, kuni ma enda aktiivset eluperioodi mäletan ehk siis juba lapsest peale. Ma lihtsalt ei teadvustanud noorena seda tegevust, kui vabatahtlikku tööd. Olen alati aktiivne olnud, kuid see oli pigem eluviis kui teadvustatud tegevus. Oma aktiivsuse eest ühiskondlikus elus pean tänama oma vanemaid, kes on alati pidanud oluliseks, et nende lastel oleks hea eeskuju ja tegutsesid ka ise selles valdkonnas. Vabatahtliku töö pisik on sügaval meie sees ja see sunnib meid tegema enam, kui ühiskonna normid ette näevad. Olen arvamusel, et vabatahtlikku tööd tegevad inimesed on teistest ehk veidi erinevad, sest nad ei pea pingutama, et sellega tegeleda.

Tõstatades gümnaasistide ees küsimuse vabatahtliku töö kohta, sain erinevaid vastuseid: see on töö, mille eest palka ei saa; see on emotsioonidele suunatud töö; see on tänamatu töö, sest teised ei väärtusta sinu pingutusi; see on tegevus, mis annab palju nii endale kui ka ühiskonnale; see on tegevus, mis tehakse teiste arvelt. Kellel neist oli õigus?

Olen täpselt samade tunnetega ka ise kokku puutunud. Täna on minu vabatahtlik töö olnud seotud Põltsamaa noorteühenduse Juventus juhtimise ja erineva projektitööga, mida näiteks kohalikud on ekslikult minu põhitöoks pidanud. Seda seetõttu, et tegelen sellega ühiskonnale nähtavalt. Ühenduse vedamine on olnud aga hobi ja võimalus oma ideid ellu viia ning anda edasi seda, mida teised on mulle oma hea eeskujuga süstinud. Ma ei saa selle eest otseselt materiaalseid hüvesid, tihti mõistavad tuttavad mind hukka, et miks ma sellega tegelen, ühiskond ei tunnusta ju inimesi sellise töö eest, sest ei usuta, et inimene võiks tahta VABAST TAHTTEST ka teistele midagi teha. Olen ka ise püüdnud piiri tunnetada, et mitte teha seda tööd oma pere arvelt, aga kõik me vajame ju aega ka iseenda jaoks, et täita oma unistusi ja ambitsioone. Kui paljud käivad näiteks sportimas või maalimas, siis mina tunnen end hästi, kui saan midagi luua ning selle ka läbi projektide ellu viia.

Palusin kaheksanda klassi õpilastel välja tuua erinevad tegevused, mis nende jaoks seostub vabatahtliku tööga? Vastused olid: muru niitmine, oma toa koristamine, kooli juures lehtede riisumine ja aiatöö. Keegi ei nimetanud hiljem arutelu käigus välja tulnud tegevusi, nagu seda on abi klassiõhtu või jalgpallivõistluste korraldamisel. Miks? Sest need on tegevused, mis tulevad iseenesest, pingutamata ja seega on vabast tahtest. Noorte nimetatud tegevused on aga pingutust nõudvad ja tunduvad olevat vabatahtlik töö, aga kas ka vabast tahtest?

Vabatahtlik töö on justkui viirus, millesse nakatuvad kõik eduelamuse saanud inimesed. Olen õnnelik inimene, sest vabatahtliku töö kaudu on täitunud mitmed minu unistused – olen saanud palju reisida ja näha kohti, kuhu ma muidu kunagi ei satuks; leidnud palju sõpru ja mõttekaaslast ning avastanud enda jaoks palju uut ja põnevat.

Ainuke miinus vabatahtliku töö juures seisneb selles, et kuna me ei teadvusta tihti oma tegevust kui vabatahtlikku tööd, siis ei oska me ka tunnustust vääriliselt vastu võtta. See pole ju midagi erilist? Aga tegelikult on. Tunnusta oma sõpru ja tuttavaid... sest see on eriline töö...

Projekti taust

<http://www.nyjuventus.ee/vabatahtliku-too-projekt-kusk-toetusel,125.html>

Põltsamaa noorteühendus Juventus viib alates 1. septembrist 2010 ellu projekti „Jõgevamaa vabatahtliku töö mudeli loomine, käivitamine ja rakendamine läbi Põltsamaa noorte- ja elukestva õppe keskuse“, mille eesmärk on vabatahtliku töö mudeli loomine ja rakendamine, sh tegevuste koordineerimine Jõgeva maakonnas, eelkõige noorsootöö ja elukestva õppe valdkonnas.

Projekti esimese etapi raames luuakse maakonna vabatahtlike mudel ja teise etapi raames rakendatakse see, kasutades selleks Põltsamaa noorte- ja elukestva õppe keskuse ressursse. Projekti tegevused sisaldavad erinevate vabatahtlike tööde „stiilide“ väljaselgitamist, potentsiaalsete sihtgruppide nõustamist, motiveerimist, suunavaid koolitusi, teemaõhtuid ja -nädalaid, juba tegutsivate vabatahtlike koordineerimist, uute vabatahtlike kaasamist, veebipõhise andmebaasi loomist, vabatahtlike tunnustamist ja erinevaid vabatahtlike tegevusi. Tegevustesse kaasatakse ka vabatahtlikud noored Euroopast. Projekt lõpeb 2010. aasta mais.

NÜ Juventus veab maakondlikku projekti eelkõige seetõttu, et on alates 1999. aastast propageerinud vabatahtlikku tööd ning olnud sel teemal eeskujuks teistele vastava valdkonna institutsioonidele. Luues 2007–2008. aastal oma arengukava, uuriti eelkõige Põltsamaa piirkonna teadlikkust vastava teemal – tulemus näitas kahjuks sihtgrupi vähest teadlikkust. Vabatahtlikku tööd mõisteti väga erinevalt. 95% arvas, et vabatahtlik töö tähendab vaid talgud või aiatööd kooli juures. Ühendus leidis, et vabatahtlikku tööd defineeritakse ja mõtestatakse erinevalt ning seetõttu vajab teema arendamist. Teema olulisust näitab ka see, et käesoleva projekti ekspertgrupiga liitusid erinevad institutsioonid, nagu Jõgeva maavalitsus, Jõgevamaa Nõustajate Ühendus, töötukassa Jõgevamaa osakond, MTÜ Jõgeva valla ANK Ühendus, Põltsamaa ja Jõgeva linnavalitsused, kohalik kool jne.

Projekti sihtgrupp on lai. 13–35aastastes noortes püütakse tekitada teema vastu huvi ja anda neile infot vabatahtliku töö võimaluste kohta ja selgitatakse kuidas see võib anda lisaväärtust tulevase eriala valikul või töökoha leidmisel. Täiskasvanutele lähenetakse aspektist, et vabatahtlik töö võib olla seotud neid huvitava hobiga, mida saab ka teistele näidata või õpetada. Alati ei saa inimesed töötada neile sobival erialal ning vabatahtlik töö saab olla alternatiiviks. Projekti raames püütakse leida ka ettevõtjaid, et anda neile kasulikke teavet, kuidas vabatahtlik saab elavdada nende töökeskkonda. Viimane sihtgrupp on töötud. Soovime näidata, et läbi vabatahtliku töö saavad nad lisaoskusi ja lisaväärtust oma CV jaoks.

Projekti raames on alanud vabatahtlike edulugude kirjapanemine, mis avaldatakse ühenduse kodulehel:
<http://www.nyjuventus.ee/edulood,157.html>

Noorsootöö teeb eriliseks ja just seda püüame ka käesoleva projekti raames rõhutada.

Heidi Paabot

Noorteühendust Juventus juhatause esimees

Noortemonitor 2009 - Noorte hoiakud ettevõtluse suhtes

Noortemonitor 2009 – Marti Taru

http://www.eni.ee/sisu/4_565Noorte_hoiakud_ettevotluse_suhtes.pdf

Noortemonitoris 2009 kirjeldab noorteuuriija Marti Taru 15-30aastaste Eesti noorte hoiakuid ettevõtluse suhtes¹. Vaadeldakse viit hoiakublockki: ettevõtluse kui eluviisi kuvand; hoiakud ettevõtjana tegutsemise suhtes; kavatsus ettevõtlusega tegeleda; asjaolud, mida on tajutud ettevõtlusse minekut motiveerivana; ning asjaolud, mida on tajutud ettevõtlusse minekut takistavana. Nendel, kellel selle artikli ja muude Eesti noorte elu-olu kirjeldavate teemade suhtes suurem huvi on, soovitan võtta kätte Noortemonitor 2009. Järgnevalt keskendun aga eelnimetatud artiklis tehtud tähelepanekuile, mis selle MIHUSE numbri teemaga kõige enam seostuvad.

Lähtudes noorte ebakindlast olukorrast ühiskonnas, suuremast tööpuudusest noorte hulgas, nende väiksemast majanduslikust kindlustatusest ja suuremast sotsiaal-majanduslikust ebakindlusest (Taru, 2010), on noorte ettevõtluse toetamist peetud Euroopa Liidu uues noortestrategias (An EU Strategy for Youth – Investing and Empowering 2009) üheks kaheksast kesksest eesmärgist. Ettevõtlusega tegelemine võimaldab noortel vähendada majanduslikku ebakindlust ning võib osutada pääseteeks vaesusest (Taru, 2010).

Suur osa noortest suhtub ettevõtlusse positiivselt ning näeb ettevõtluse rolli laiemalt kui vaid ettevõtja enda majandusliku heaolu kindlustamise võimalusena. Umbes sama palju noori aga arvab ka seda, et ettevõtjad kasutavad teiste tööjõudu ja oskuseid ära enda huvides (68%) ja pea kuus noort kümnest arvab, et ettevõtjaid motiveerib vaid nende enda majandusliku heaolu saavutamine. Ise soovivad ettevõtjateks hakata umbes veerand (26%) vastanuteist. Praktiliselt pooled ei kavatse ettevõtlusega tegelema hakata (Taru, 2010).

Ettevõtlust puudutavate väidete puhul on näha soolised ja asula suuruse ning piirkondliku asukohaga seotud erinevused. Vastamise keel defineeris vastuseid vähemal määral. Noorte meeste hulgas on rohkem neid, kellele meeldiks olla ise enda tööandaja. Noorte naiste seisukohad selles osas on tagasihoidlikumad (Taru, 2010). Ettevõtlus on külgetõmbavam suuremate asulate noortele (Taru, 2010).

Kolm populaarsemat ettevõtlusega alustamise põhjust on soov teenida palgatööga teenitavast suuremat sissetulekut, soov arendada huvitavat ja tulusat tegevust ning

¹ Valim 994 noort

hea teenimisvõimaluse märkamine. Eesti noored näevad ettevõtluses pigem võimalust elada keskmisest palgatöötajast materiaalselt paremini kui võimalust pääseda vaesusest ning kehvadest materiaaletest tingimustest, mis võib samuti olla ettevõtlusega alustamise põhjuseks. Uuringust välja tulnud seosed lubavad põhjendatult oletada, et Eesti noorte jaoks on ettevõtlusse minek seotud pigem eneseteostuse kui näiteks tööpuudusest tingitud otsusega (Taru, 2010).

Oluliste takistustena nägid noored majanduskeskkonna olukorda, võimalikku majandusliku kahju tekkimist, äriidee puudumist, ebapiisavaid oskusi ettevõtet juhtida ning ettevõtjale vajalike iseloomuomaduste puudumist (Taru, 2010). Siin on mõttekoht noorsootöötajatele. Artur Taevere on toonud välja julgustuse, miks noorte ettevõtlikkuse arenemist toetada: „Mida teha, et ettevõtlikke ja hoolivaid noori oleks rohkem? Need kaks hoiakut – ettevõtlikkus ja hoolivus – kujunevad välja noores eas. Arusaam, et ühes ühiskonnas võib ettevõtjaid olla 3% ja mitte rohkem, on müüt. Omaenda kogemuse põhjal võin väita, et tähtis on hoopis see, kas sinuses usutakse ja kuidas sa enda oskusi arendad. Nii võib juhtuda, et poisist, kes põhikooli ajal oli klassis kõige tagasihoidlikum ja arglikum, saab hilisemas elus südi ettevõtja.” (Taevere, 2009).

Taru toob plusspoolena artikli kokkuvõttes välja uuringu tulemuse, et ettevõtlusse minna soovivad noored on üldiselt positiivsemad: nad usuvad enam motiveerivatesse teguritesse ega pea takistusi nii olulisteks kui noored, kes ei kavatse ettevõtlusega tegeleda. Kui objektiivselt võib mõlemal grupil olla enam-vähem võrdselt oskusi, teadmisi ja materiaalseid ressursse, siis võib just positiivsus olla oluline ressurss ettevõtjate raskuste ja takistuste ületamisel (Taru, 2010).

1. Taru, Marti. (2010) Noortemonitor 2009. Noorte hoiakud ettevõtluse suhtes. Lk. 35-47.
2. Taevere, Artur. Järjest rohkem noori tahab maailma paremaks muuta. 12.02.2009. Maaleht.

Kokkuvõte:

Marit Kannelmäe-Geerts

ESF programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“
õppematerjalide arendamise koordinaator

Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta 2011

Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta 2011

KADI

Vabatahtlik tegevus tähendab oma aja, energia või oskuste pakkumist vabast tahtest ja tasu saamata. Vabatahtlik tegevus toimub avalikes huvides ja ühiskonna heaks. Vabatahtlik tegevus on üks olulisemaid kodanikuaktiivsuse väljundeid, millel on tähtis roll erinevates valdkondades: haridus, noored, kultuur, sport, kirikud ja kogudused, keskkond, päästeala jne. Euroopa aasta eesmärk on ühelt poolt tõsta elanikkonna üldist teadlikkust vabatahtlikust tegevusest, selle väärtusest ja vabatahtlikuna tegutsemise võimalustest. Ja teiselt poolt tugevdada ühenduste vabatahtlike kaasamise võimekust. Eraldi sihtgruppiks on just ühendused, sest valdavalt tehakse vabatahtlikku tööd just ühenduste kaudu või ühenduste heaks.

Vabatahtlik tegevus on mitteformaalse õppe komponent, mis võimaldab omandada mitmeid teadmisi ja kogemusi ning sotsiaalseid oskusi: suhtlemisoskus, esinemisoskus, sobivus meeskonnatöös, toimetulek pingelolukorraga, kohanemisvõime, probleemide lahendamise oskus, oskus leida sobivaid lahendusi jne. Kuigi vabatahtlike osalusmotivatsioonid on väga erinevad: tunda ennast vajalikkuna, veeta oma aega kasulikult, lahendada isiklikus ja teiste elus esile kerkinud probleeme, aidata teisi, saada uusi tutvavaid ja kontakte, saada juurde uusi kogemusi või arenda, anda oma panus valdkonda jne, aitab kõik

see kokku tugevdada ühiskonna sidusust. Kodanikeühenduste tegevuses osalemine ja vabatahtliku töö tegemine kasvatab sotsiaalset närvi ja ärgitab vastutustundlikumalt ühiskonnaelu arendamises osalema.

Vabatahtlikust tegevusest omandatud kasu ja väärtus on mitmetahuline:

- **vabatahtlikule** – võimalus midagi head ja kasulikku korda saata, omandada uusi teadmisi ja oskusi, veeta huvitavalt aega;
- **ühendustele** – vabatahtlikud on oluline ressurss nii ideede genereerijatena kui ka projektide elluviimisel ja igapäevatööde tegemisel;
- **ühiskonnale** – aktiivsed, hoolivad, teadlikud ja vastutustundlikud inimesed moodustavad tugeva kodanikuühiskonna, mis on riigile partneriks;
- **riigile** – sotsiaalselt aktiivsed ja head kodanikud, kes lisaväärtusena teevad aastas hinnanguliselt 2,7 miljardi krooni eest vabatahtlikku tööd

Eestis elab umbes 1 miljon inimest vanuses 15-74 eluaastat, kellest 27% on tegutsenud vabatahtlikuna. Võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega on see näitaja „kuldne keskmine“.

Vabatahtlike osakaal elanikkonnast 15+ eluaastat:

Väga kõrge	≤ 40%	Austria, Holland, Rootsi, Suurbritannia
Kõrge	30%-39%	Taani, Soome, Saksamaa, Luksemburg
Keskmiselt kõrge	20%-29%	Eesti, Prantsusmaa, Läti
Suhteliselt madal	10%-19%	Belgia, Küpros, Tsehhi, Iirimaa, Malta, Poola, Portugal, Slovakkia, Rumeenia, Sloveenia, Hispaania
Madal	≥ 9%	Bulgaaria, Kreeka, Itaalia, Leedu

Eestis on 15–30aastasest noortest viimase aasta jooksul vabatahtliku tegevusega kokku puutunud üks viiendik. 15-30aastastest on kõige aktiivsemad vabatahtlikud noorim vanusegrupp – 15–19aastased, kellele järgnevad 25–30aastased ja 20–24aastased. Just õppivate noorte aktiivsus on välja tulnud ka mitmetest teistest uuringutest, mille kohaselt on samuti kõige aktiivsemad vabatahtlikud just kõige nooremad ehk 15-24aastased, kes moodustavad 24% Eesti vabatahtlikest. Läbi positiivse kuvandi ja kogemuste on loodud eeldus, et ka aastate lisandudes jääda vabatahtliku tegevus juurde.

Väga oluline näitaja on, et vabatahtlikuna tegutsemise kogemus on 90% ulatuses väga positiivne või pigem positiivne. Samuti on vabatahtlik tegevus Eesti ühiskonna üldise arengu jaoks oluline, inimestele vajalik ning hea mainega ja kasvav trend.

Euroopa aastaga püütakse vähendada lõhet, kus potentsiaalseid vabatahtlikke on kordades enam kui vabatahtlikke kaasavaid organisatsioone. Oluline on just organisatsioonide vabatahtlike kaasamis- ja juhtimissuutlikkuse tõstmine ning pikaajaliste püsivabatahtlike kasvatamine, hoidmine ja motiveerimine.

Kuna läbi organisatsioonide on kõige lihtsam ja mugavam viis osaleda ja panustada vabatahtlikuna, pannakse rõhku eelkõige just organisatsioonide arendamisele. Selgelt enam kaasavad ja juhivad vabatahtlikke just need ühendused, kes on saavutanud teatud professionaalse taseme (palgised töötajad, mittetulundusühingute ja sihtasutuste tulumakusoodustuse nimekirja kuulumine). Ühendustele on tagatud igakülgne nõustamine ja toetus läbi Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskuse ja maakondlike arenduskeskuste.

Noortel on vabatahtlikus tegevuses võimalus osaleda läbi noorteorganisatsioonide (erinevatest spordiorganisatsioonidest kuni skautide, gaidide ja kodutütarde ning kotkapoegadeni). Pea kõiki vabatahtliku tegevuse valdkondi isoleerustab olukord, kus eestvedajaid on kordades vähem kui aktiivseid osalejaid ja nõ abistajaid. Nii on ka noortevaldkonnas probleemiks eestvedajate leidmine ja nende hoidmine. Üldistades võib öelda, et eestlane ootab isikliku lähenemist ja konkreetset kutsut vabatahtlikuna tegutsemiseks, kuid ohjasid hea meelega enda kätte ei haara.

Kuna nii riigi kui ka Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskuse tegevused on suunatud peamiselt kodanikeühenduste toetamisele ja nende vabatahtlike kaasamise võimekuse tõstmisele, oli pikki aastaid probleemiks, et üksikisikute kui vabatahtlike endi keske koordineerimisega ei tegelenud justkui mitte üksi institutsioon. Nüüdseks on see tühimik täidetud ja 2010. aasta septembris käivitati SA Kodanikuühiskonna Sihtkapitali toetuste abil viis piirkondlikku vabatahtlikku tegevust koordineerivat keskust, mille tegevused on suunatud vabatahtliku tegevuse arendamisele ja vabatahtlike vahendamisele. Eesmärgiks ei olnud asutada mitte uusi or-

ganisatsioone, vaid ühendada olemasolevate ressursside kasutamist ning ärgitada ühendusi koostööle. Piirkondlikud vabatahtlikku tegevust koordineerivad keskused on:

- 1) MTÜ Säästva Renoveerimise Infokeskuse Paide Ühendus;
- 2) Noorteühing JUVENTUS (Jõgevamaal);
- 3) MTÜ Kodukant Läänemaa;
- 4) MTÜ Pärnumaa Kodukant;
- 5) MTÜ Viljandimaa Kasupered.

Hea meel on tõdeda, et viimastel aastatel on tekkinud mitmeid ühendusi, mille peamiseks tegevuseks on vabatahtliku tegevuse arendamine ja propageerimine ning vabatahtlike koordineerimine või juhtimine. Samas näiteks pikaajalise vabatahtliku tegevuse traditsiooniga riikides levinud voluntary organisation'ile kui terminile puudub hetkel eesti keeles sisuline vaste, mis näitab et valdkonnal on väga suur arengupotentsiaal.

Lühiülevaade Euroopa aasta tegevustest:

Euroopa aasta tegevused, kuhu ootame noori kaasa lööma:

- 27. jaanuaril 2011 toimub Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta avafoorum koos pressibriifinguga, kus tutvustatakse aasta programmi ja diskuteeritakse tulipunkti olevatel teemadel.

- Selleks, et kõik vabatahtliku tegevuse käigus omandatud teadmised, oskused ja kogemused üles täheldada ning isiklikku arengut analüüsida, soovime kasutada vabatahtliku passi, mille saab alla laadida Vabatahtlike Väravast www.vabatahtlikud.ee. Vabatahtliku pass on ka tööriistaks tööandjatele ning vabatahtlike kaasavatele organisatsioonidele. Aprillis 2011 valmib sotsiaalvõrgustiku keskkonnana toimiv tarkvaraarendus „vabatahtliku elektrooniline pass“.

- Vabatahtliku tegevuse programmi riigiametnikele – avaliku sektori töötajale luuakse võimalus pikemaajaliseks vabatahtlikuks tegevuseks ühenduste juures. Vähemalt pooltel juhtudel panustatakse vabatahtlikult professionaalseid oskusi (õigusteenused, raamatupidamine, dokumendihaldus vms).

- Vabatahtliku tegevuse programmi ärisektori töötajatele – erettevõtte töötajale luuakse võimalus pikemaajaliseks vabatahtlikuks tegevuseks ühenduste juures. Vähemalt pooltel juhtudel panustatakse vabatahtlikuna professionaalseid oskusi (õigusteenused, IT, personalijuhtimine, kommunikatsioonitegevused vms).

Programmisis osalevad ühendused valitakse välja avaliku konkursi korras. Programmile eelneb osapoolte koolitus. Programmide laiem eesmärk on edendada kolme sektori koostööd ja süvendada vastastikust mõistmist ja arusaama eelkõige ühenduste toimimisloogikast.

- Piirkondlikud teabepäevad – Vabatahtliku Tegevuse

Arenduskeskus korraldab aasta jooksul koostöös maakondlike arenduskeskustega ühendustele ja vabatahtlikele suunatud teabepäevad (kokku 15).

- Auhindadega võistlused koolidele, avatud noortekeskustele ja huvikoolidele. Iga võistkond loob endale ise pikemaajalise vabatahtliku tegevuse võimaluse ühenduse juures või kogukonna hüvanguks. Eesmärgiks on tõsta noorte kodanikuaktiivsust ning kujundada vabatahtliku tegevuse harjumust. Rõhutatatakse vabatahtliku tegevuse regulaarsust. Huvitavamaid ja läbimõeldumaid algatusi autasustatakse. Konkurss kuulutatakse välja varakevadel, kuid osalusaeg kestab kuni hilissügiseni. Võistluste lõpp ühildatakse "Heade tegude festivaliga".

- "Heade tegude festival" on konkurss, milles osalevad kooliõpilased õpivad märkama, mõtlevad välja, valmistavad ette, teostavad ning hiljem analüüsivad üht või mitut head tegu. Seda toetavad teema käsitlemine koolitundides ja kohtumistel, millega püütakse noori suunata mõtlema heategevuse ja filantroopia erinevatele võimalustele (ühekordne versus korduv, põhjuste versus tagajärgedega tegelemine, väike versus suur mõju, ühele versus paljudele tehtud jne) ning leidma selleks endale huvipakkuvaid ja jõukohaseid häid tegusid. Ühtlasi pakub konkurss praktilist täiendust kodanikuõpetuse tundidele. Konkurss kuulutatakse välja sügisel ja on avatud kõigile vanustele, osaleda võib üksi või sõpradega. Tulemusi tutvustatakse nii kooli kui ka vabariigi tasandil ning silmapaistvamaid autasustatakse.

- Euroopa aasta ringreis, mis toimub Tallinnas 29.04 – 07.05.2011 (kuupäevad täpsustamisel). Nii nagu nime-tuski ütleb, liigub ringreis ühest Euroopa riigist teise, kätkedes endas nii aasta pidulikku tähistamist ja vabatahtlike tänamist kui ka teisemat ja praktilisemat poolt. Nädala jooksul toimuvad ühiskonna arvamusiõppide debaati ja arutelud, näitused, filmid, vestlusringid, meelelahutusprogramm, kogemuste ja kontaktide vahetamine, lühikoolitused; lisaks on ühendustel võimalus oma töid ja tegemisi tutvustada. Ringreisi päevad jagatakse teemade ja sihtgruppide lõikes: (sotsiaalne kaasatus, keskkond, sport/kultuur, noorteliikumised, ettevõtete vabatahtlik tegevus jne).

- Vabatahtliku tegevuse võimaluste tutvustamine (vabatahtliku tegevuse kogemuse ja parimate praktikate tutvustamine, edulugude jagamine) eelkõige koolides, kuid ka mujal.

Koostatakse ka infomaterjal „Hakka vabatahtlikuks“, milles jagatakse praktilisi (juriidilisi ja sisulisi) näpunäiteid ja soovitusi nii vabatahtlikele kui ka neid kaasavatele ühendustele. Aasta jooksul on võimalik senisest enam kuulda, näha ja lugeda vabatahtlikust tegevusest. Samuti luuakse senisest enam võimalusi reaalseks osalemiseks.

Järgmisel aastal toimub ka vabatahtlike riiklik tunnustamisüritus, mille patrooniks on president Toomas Hendrik Ilves. Iga-aastane Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu suvekool keskendub 2011. aastal vabatahtlike kaasamise ja juhtimise temale.

Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta ametlik interaktiivne kodulehekül (uudised, sündmused/üritused, tööriistad, kuulutused jne) www.europa.eu/volunteering/

estonia avatakse jaanuaris 2011. Kodulehekülje aktuaalsuse tagamiseks ootame järgmise aasta jooksul vabatahtlikelt või vabatahtlikke kaasavatelt ühendustelt üleskutseid, põnevaid lugusid, häid näiteid ja kogemusi, mida levitada (kirjalik tekst, fotod, videod). Samuti palume ühendustel ja kodanikel edastada infot oma algatustest, üritustest, aktsioonidest ja projektidest, et 2011. aasta lõpus aasta jooksul tehtud vabatahtliku töö sotsiaalne ja majanduslik väärtus kokku arvatada.

Kuigi Eestis on väga palju tublisid vabatahtlikke, jääb pahatihti vabatahtlike panus laiemale avalikkusele iseenesest mõistetavaks või isegi märkamatuks. Seetõttu suurendatakse Euroopa aasta raames nii elanikkonna üldist teadlikkust vabatahtliku tegevuse väärtusest ja tähtsusest kui ka vabatahtlike endi teadlikkust. Eestis on palju inimesi, kes osalevad oma vabast ajast ja tasu saamata küll talgutel, erinevates kampaaniates, projektides ja mujal, kuid siiski ei pea end vabatahtlikuks, sest „seda ma olen teinud, teen ja teeksin ju niikuinii“. Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta on korda läinud, kui vabatahtlik tegevus on teadvustatud, teadlikkus on tõusnud ja reaalsed osalusvõimalused on huvilistele tagatud. Regulaarsus sõltub juba vabatahtlike enda prioriteetidest – kas 1-2 korda aastas või hoopiski 1-2 korda nädalas.

www.siseministerium.ee/evta2011

Aveli Ainsalu
Siseministerium
Kohaliku omavalitsuse ja
regionaalhalduse osakond
Peaspetsialist

“Suur aitäh kõigile, kes käesolevasse numbrisse
ideeliselt, sisuliselt ja praktiliselt panustasid!”

Ajakirja väljaandja:

Sihtasutus Archimedes
Euroopa Noored Eesti büroo
Koidula 13 a
10125 Tallinn
tel 6979236
faks 6979226
euroopa.noored.ee
www.mitteformaalne.ee

Ajakirja MIHUS väljaandmist toetatakse Euroopa Sotsiaalfondi ja Eesti Vabariigi kaasrahastamisel elluviidavast programmist “Noorsootõõti kvaliteedi arendamine”.

Toimetaja: Marit Kannelmäe-Geerts

Keeletoimetaja: Erle Luuk